

OLAV

Redaksjonelt, s. 2
Ord fra Santo Domingo

Nobelprisen til Rigoberta Menchú, s. 3
Fortsatt kamp med verdige midler

Gunnar Wicklund-Hansen, s. 7
Gudsbildet hos Frans av Assisi

Gunnel Vallquist, s. 13
Den romerske kuries metoder

85-årig nonne med bokdebut, s. 16
Om å eldes uten å bli gammel

Blikk på tiden, s. 24
Selvfølgelig er Jesus neger!

ST. OLAV

Ord fra Santo Domingo

Siden deler av den norske medie-verden har vært ganske så opptatt av hva man mente pave Johannes Paul II burde ha sagt i Santo Domingo i forbindelse med Columbusdagen den 12. oktober, kan det være nyttig med dokumentasjon av noe av det han faktisk sa og gjorde. Samt minne om at det var for å møte sine latinamerikanske bispekolleger og åpne deres møte om "Ny-evangelisering - menneskelig utvikling - kristen kultur" paven drog til Santo Domingo. Et fremtidsrettet heller internt møte altså, ikke først og fremst et oppgjør med fortiden. Det oppgjøret innledet de latinamerikanske biskopene som bekjent i 1968 med sin helomvendning under slagordet: Kirke for de fattige.

I sine taler og prekenes de tre korte dagene i Santo Domingo fikk paven sagt adskillig: Han beklaget "de

mange og store overgrep mot indianerne" som har vært opp gjennom århundrene, og som fremdeles varer ved. Han oppfordret til kamp mot fattigdom, sult, arbeidsløshet og uvitenhet i Latin-Amerika. Han appellerte til regjeringene om en solidarisk samfunnsøkonomi og -moral, og understreket at respekt for menneskerettighetene er selve forutsetningen for ekte demokrati. Han ba det internasjonale samfunn fri landene i Latin-Amerika fra "utenlandsgjeldens ulidelige last" og kritisert den "institusjonaliserte urettferdighet" som gjør kløften mellom verdens rike og fattige stadig dypere. Han oppfordret de lokale katolske kirker til å fortsette det gode arbeid "for de fattige og dem uten rettigheter" og møte nye utfordringer med "svar ut fra evangeliet".

Han tok også for seg de mer innenkatolske emner han gjerne bringer på bane under sine reiser: forsvar for ekteskap og familieliv med klar brodd mot papirløse forhold og skilsmisse, ord om betydningen av Mariafromhet og teologisk rettroenhet, advarsler mot ideologiske villfarelser, formaninger om trofasthet og lydhørhet overfor "kirkens autentiske læreembede". Samt ord om at det å ville løse befolkningstilveksten uten å ta hensyn til midlene, er "villedende og forkastelig fremferd", og at det ikke først og fremst gjelder å "reduere antallet gjester ved livets bord", men å dele på de goder man har.

Under sitt møte med etterkommerne av afrikanske slaver minnet han

om hva han hadde sagt da han tidligere i år stod i det gamle slavehuset på Gore-øya utenfor kysten av Senegal: at slavehandelen var en skam for "for en sivilisasjon som kalte seg kristen". Og overfor en indianer-delegasjon snakket han om inkulturasjon og fremhevet indianernes tradisjonelle ærbødighet overfor "moder Jord" som "et forbilde for alt miljøvern". Også møter med barnehjemsbarn, gatebarn og foreldreløse barn stod på programmet som denne gang var mindre tettpakket enn vanlig med noen timers ro mellom øktene. Operasjonen i sommer har tydelig tatt på.

Det hører med til bildet at paven ved ankomsten til Santo Domingo sa at kirken ønsket å markere 500-årsminnet for evangeliseringen av Amerika "i all ydmykhet, uten triumfalisme, men også uten falsk beskjedenhet" - et ekko fra hans første besøk i Santo Domingo i 1984. Men han sa også, i sin tale til de latinamerikanske biskopene, at "evangeliseringen, misjonen var blitt en slags anklagebenk for alle misbruk og overgrep fra de ofte skruppelløse erobrerens side".

Nevnes bør også at paven besvarte president Balaguers bombastiske velkomstord om det grandiose ved den historiske anledningen og ved pavens egen "storhet" ved å minne presidenten om at han, paven, ganske enkelt var kommet for dele nød og glede med de mange mennesker i Latin-Amerika som befinner seg "i en dramatisk livssituasjon".

Fortsatt kamp med verdige midler

“Mitt kandidatur til Nobelprisen har åpnet nye dører for meg, nye kanaler hvor jeg kan tale de innfødtes sak og peke på sosial og kulturell urett ikke bare i Guatemala, men i hele Latin-Amerika,” sa *Rigoberta Menchú* til den bolivianske katolske avisen *Presencia* på tampen av september i år. “En eventuell pris, hvor kjærligheten den enn er for saken, vil ikke forandre mitt liv eller min overbevisning, det som teller er fortsatt kamp med verdige midler. I den kampen tilkommer ikke æren én enkelt person, men de mange som dag ut og dag inn bønnfaller om og krever fred.”

Den 10. oktober kunngjorde Nobelkomitéen at Rigoberta Menchú er vinner av årets Fredspris, den niende kvinne siden prisen ble innstiftet i 1901, den første som tilhører en av verdens urbefolkninger. Selv kaller hun seg “maya-katolsk økumen”.

Hun taler “med den følsomhet og det alvor som kjennetegner *los indigenas*,” noterer intervjueren i *Presencia*: “Kampen for en åkerlapp, for menneskerett og verdige kår lærte jeg hjemme. Mine foreldre kjempet den kampen i 22 år før de ble myrdet, mine brødre hører til på listen over *desaparecidos*, de forsvunne. . . Det har satt dype spor. Det gjorde at jeg viet mitt liv til kampen for respekt for menneskerettighetene og for frigjøring for de innfødte folk på det latinamerikanske kontinent. Og til virkelig frigjøring hører også at interne flyktninger og de som har søkt asyl i utlandet, får vende hjem - de må gis en ny begynnelse under verdige kår.”

Hun taler om “det fiktive demokrati” i Latin-Amerika, “et demokrati der de innfødte ikke regnes med, ikke gis reell innflytelse - tvert om undertrykker man deres kultur, deres språk, deres liv.” Hun vet hva hun snakker om: I hennes hjemland, som regnes som det fattigste i Latin-Amerika, bor 70.000 indianere under forhold som sterkt minner om konsentrasjonsleirer; alfabetismen er skyhøy - to tredjedeler av landets innbyggerne kan ikke lese og skrive; rundt 50.000 kvinner er blitt enker på grunn av hærens vold mot sivilbefolkningen.

Rigoberta understreker hvor viktig det er med samfølelse mellom alle de undertrykte på det latinamerikanske kontinent - bare slik kan de ha håp om å “nå frem med sine rettmessige krav til de ‘rike’ som sitter med makten, til ‘den første verden’ som er en del av denne maktstrukturen.”

Katolsk Kyrkotidnings møte med Rigoberta Menchú

På forsommeren i år var Rigoberta Menchú i Norden. Blant dem som møtte henne, var **Katolsk Kyrkotidnings** medarbeider **Maria Hasselgren**. Som leverte følgende rapport til sin ‘tidning’:

Rigoberta er Quiché-indianer, og stoltheten over å tilhøre den gamle maya-kulturen lyser av henne. Identiteten sitter langt dypere enn i de tradisjonelle, fargerike klærne hun bærer: blomsterbrodert bluse, brunt mønstervevet skjørt og fiolett brodert forkle. På spørsmål om hvilken religion hun tilhører, svarer hun kjapt: - Jeg er maya-katolsk, men økumen!

I tråd med dette er målet for organisasjonen CUC, Comité de Unidad Campesinas (Landarbeidernes forenede komité), som Rigoberta er med på å

lede, ikke bare rettferd for Guatemalas folk, men også å gjenopprette indianernes stolthet over å være nettopp indianere.

Hun er født i 1951, i en liten by i Quiché-provinsen i Guatemala. Foreldrene var fattige jordbrukere, men nærte et visst håp. Som brast tre år etter Rigobertas fødsel: Hæren, godt støttet av USAs etterrettingsorganisasjon CIA, styrtet den demokratiske valgte presidenten, og dermed begynte en borgerkrig som ennå ikke er slutt. Nå innrømmer selv CIA at kuppet dengang var en feiltagelse, men hva hjelper det i 1992 når en million av Guatemalas ni millioner innbyggere er på flukt eller i utlandet? Av Latin-Amerikas 120 000 millioner ‘forsvunne’ er 45 000 guatemaltanere.

En liten privilegert gruppe eier størstedelen av jorden i Guatemala. Flertallet av befolkningen lever i stor fattigdom. Siden begynnelsen av 1900-tallet har representanter for befolkningen stilt krav om en jordreform som skulle skape mer rettferdige økonomiske og sosiale forhold i landet. Etter at de militære tok makten i 1954, måtte den fredelige landbefolkningen ta støytten når hæren forsøkte å bekjempe den lille gerilja-bevegelsen som fremdeles fantes i

Guatemalas biskoper ber om tilgivelse
De katolske biskopene i Guatemala har skrevet et felles hyrdebrev der de ber om tilgivelse for den urett de innførte i Guatemala har lidt i de siste fem hundre år.

I hyrdebrevet, som har tittelen "500 år med evangeliet som såkorn", heter det at "Ordets frø" allerede var til stede hos Latin-Amerikas folk og i deres kultur før européernes ankomst. En del misjonærer

greide aldri å få bukt med den feilaktige tanke at den europeiske kultur var den overlegne. Som svar på "sorgen og tårene hos urbefolkningens martyrer" krever Gud "omvendelse, ærlighet, respekt og kjærlighet overfor sine utvalgte barn, Guatemalas urbefolkning", og "vi som i dag er kirkens hyrder, ber dem om tilgivelse, og vi ser med stolthet på maya-åndens blomstring", skriver biskopene.

THE TABLET

Kirken må fremme demokratiet
Hjelpebiskop Raymundo Assis av Brasilia mener den katolske kirke må arbeide for å få fart på demokratiseringsprosessen i Latin-Amerika. Riktignok finnes det ikke lenger militærdiktaturer, men dagens demokratier er svake 'formelle' demokrati-er uten reell medbestemmelse for folket. Mot korrupsjon og undertrykkelse må kirken hevde en alternativ etikk for politikk og samfunn i "samklang med det kristne budskaps 'valg' for de fattige".

CHRIST IN DER GEGENWART

4

fjellområdene. All kritikk, alle forsøk på å organisere motstand er blitt klassifisert som "kommunisme", og har gitt hæren mulighet til med alle midler å hindre spredning av kritikk og av krav om demokrati.

Rigobertas foreldre engasjerte seg i kampen for å bedre forholdene for småbønder og landarbeidere. Faren, som ledet en bondekomité, så seg tvunget til å søke asyl i 1980, men døde sammen med andre asylsøkere da hæren satte fyr på den spanske ambassade i Guatemala City. Tre måneder senere ble Rigobertas mor tatt av soldater fra hæren.

- Hun ble voldtatt og torturert til døde, forteller Rigoberta med behersket stemme - Vi vet ikke hvor hennes kropp ble av.

Også hennes yngre brødre er myrdet av hæren. Andre slektninger hører til dem som ble tvunget til å flykte opp i fjellområdene i begynnelsen av 80-tallet da hæren jevnet hundrevis av byer med jorden og skapte egne såkalte modellbyer hvor bøndene lever under total kontroll av hæren.

Rigoberta valgte å flykte fra hjemlandet for å unngå å bli myrdet. Hun kom til Syd-Mexico og gjennom kontakt med folk der kom hun til å engasjere seg stadig sterkere i kampen ikke bare for Guatemalas folk, men for urbefolknings rettigheter verden over. Siden 1982 har hun vært knyttet til en arbeidsgruppe under FN som arbeider nettopp med urbefolknings rettigheter.

- Vi hadde håpet at 1992 skulle bli FN's år for urbefolkninger, men det blir neste år i stedet, sier Rigoberta, som er glad for all den oppmerksomhet som rettes mot Latin-Amerika i 1992. - Det kan ikke sies ofte nok at for oss india-

Rigoberta Menchú er oppvokst i en katolsk kirke som har tatt opp i seg mye av mayakulturen. "Jeg er maya-katolsk, men økumen," sier årets Fredsprisvinner. Foto: Maria Hasselgren.

nere er 1992 ikke et glad-jubileum. For oss har det vært 500 år med fryktelig undertrykkelse som vi ennå ikke er sluppet fra.

Hun har likevel et ironisk håp i for-

bindelse med 500-årsminnet: - Jubileet har gjort at for første gang har flere ulike folkelige organisasjoner gått sammen og i fellesskap arbeidet for å gjøre oppmerksom på den faktiske situasjonen for folkene i Latin-Amerika.

Oppfordrer til forsoning og rettferd i Peru

Erkebiskop Augusto Vargas Alzamero av Lima, Peru, har oppfordret til et krafttak for forsoning og sosial rettferd i landet i kjølvannet av arrestasjonen nylig av Abimael Guzman, lederen for den marxistiske terrorbevegelsen Sendero Luminoso, Lysende Sti. Det er særlig blant den tallrike, fattige indianerbefolkningen Sendero har vunnet tilhengere; her er bitterheten mot de rike, regjerende 'hvite' spesielt stor. Der det er sterke kirkelige basismenigheter

med godt samarbeid med andre organisasjoner som støtter de fattige, har Sendero hatt minst suksess.

Kirken har vært den sterkeste talsmann for rettferd og fred, for strukturelle forandringer av fredelig art mot Senderos revolusjonære ideologi, og folk med kirkelig tilknytning har vært spesielt utsatt for terroraksjoner. "Partiet vil ha kirken til desersert," skal Guzman ha sagt. I løpet av de siste 12 årene skal 25.000 være drept av Sendero.

CATHOLIC HERALD

Kvinnelig biskop økumenisk hemske
Innsettelsen av verdens første lutherske biskop, Maria Jepsen i Hamburg, skaper "alvorlige problemer for den økumeniske dialog" mellom katolikker og ortodokse på den ene side og lutheranere på den annen, sier mgr. Piero Pinacchini, nestleder for Vatikanets pressekontor. Vatikanet vil ikke "dømme" det som selvsagt er et internt luthersk anliggende, men Pinacchini noterer at utnevnelsen er "en hemske" for dialogen med lutheranerne.

KIPA/KAT. ORIENTERING

Hæren og geriljaen

Hun huser også håp for sitt hjemlands fremtid. For første gang siden 1950-årene forhandler nå regjeringen, hæren og geriljaen om fred. Regjeringen er en samlingsregjering med både høyre- og venstrepartier. Bare det at man erkjenner at det finnes dype og alvorlige konflikter, er et fremskritt, sier hun. At det ikke dreier seg om en liten marxistisk gerilja som vil skape en kommuniststat, men om et helt folk som ønsker sant demokrati.

Et nøkkelspørsmål er, ifølge Rigoberta, hvordan hæren skal bli en folkets hær: - Forhandlingene er vanskelige. Skal det bli virkelige fred, må årsakene til krigen forsvinne: den økonomiske og sosiale uretten. Og det er vanskelig å få de rike og innflytelsesrike til å gå med på en jordreform, for ikke å snakke om utlendinger og utenlandske konserner som sitter med store eiendommer i Guatemala.

Kirken og sektene

Rigoberta kaller seg maya-katolsk. Hun er oppvokst i en katolske kirke som har tatt opp i seg mye av mayakulturen, sier hun. Og hun gleder seg over at så mange prester og ordensfolk kjemper aktivt for menneskerettigheter i Guatemala. Den religiøse situasjonen i landet er delikat. Siden 70-tallet finnes det en rekke fundamentalistiske sekter i landet, de fleste med utspring i USA. Gjennom intens misjonsvirksomhet har de lyktes å øke tallet på protestanter i Guatemala fra fem prosent i 1970 til 30 prosent i dag. Målet er at Guatemala skal bli det første latinamerikanske land med protestantisk majoritet. Hvorfor har de lyktes å bli så mange så raskt?

- Den katolske kirke har vært split-

tet, sier Rigoberta ettertenksomt. - Hierarkiet har vært opptatt av å ha et godt forhold til regjeringen og hæren, og har ikke i tilstrekkelig grad støttet folkets krav om rettferd. Ikke før mange av de prester og ordensfolk som virkelig arbeidet sammen med oss, ble myrdet, fikk vi støtte ovenfra.

- Mange følte seg skuffet over kirken. De hadde ingen roffestet katolsk tro, samtidig hadde de det vanskelig: De var jordløse og pengelens, fryktet hæren og fremtiden. Derfor var det lett for fundamentalistene å nå frem med sitt budskap om at Jesus kommer snart, og at om man tror, så får man penger, og - det viktigste av alt - de sier til sine medlemmer at de ikke skal være med i kampen for å bedre forholdene.

Hun forstår at for mange kan det føles godt å få et argument for ikke å delta i kampen; at det for mange kan være en måte å gi uttrykk for sin frustrasjon når de deltar i en fundamentalistisk gudstjeneste der det synges, danses og tales i tunger; men nei, dette kan ikke gi Guatemala fred. Det er ikke uten bitterhet hun taler om hvordan fundamentalistenes bokstavtroskap splitter befolkningen i byene og lokker mange bort fra organisasjoner som hennes egen CUC, som arbeider for bedre økonomiske kår for alle - ikke bare for 'de frelste'.

- Hadde biskopene vært flinkere til å støtte oss, hadde vi ikke hatt alle sektene, sier hun. - Og det er derfor fundamentalistene avskyr katolikker, fordi der vi har gode, folkelige prester som arbeider med oss, der har sektene ingen fremgang.

Hun hevder også at det i de militæres modellbyer ikke finnes katolske kirker, der får bare fundamentalistiske sekter virke: - De har forlenget innsett

at dette er en utmerket måte å splitte og passivisere folket på, ikke bare i Guatemala, men i hele Latin-Amerika.

Maya-arven

Hun er også sterkt kritisk til at fundamentalistene ødelegger mayakulturen. - Riktignok har de innfødte predikanter og bruker folkespråket, men de kler seg i vestlige klær, ikke indianerklær, og de forakter vår kultur.

I motsetning til fundamentalistene forsøker CUC og andre organisasjoner å bygge opp indianernes identitet. - Vi gjorde en stor feil fra begynnelsen av ved bare å tale om jordreform og streikerett, innrømmer hun. - Iblant mislyktes vi med streikene, og arbeiderne kom hjem fattigere enn før og med mindre tiltro til fagforeninger og til oss. Til slutt la CUC om sin strategi og begynte i stedet å betone maya-arven.

- Man treffes i grupper og taler om sine foreldre, hvordan de var, beretter muntlige tradisjoner og forsøker virkelig å ta frem det som er vår identitet.

I Guatemala finnes det mange organisasjoner som på ulike måter driver menneskerettighetsarbeid - en av dem er CONAVIGUA, som organiserer enker og hustruer til forsvunne. Et av deres fremste krav er at massegraver skal graves opp, og folk få tilbake de jordiske levninger av sine nærmeste.

- Det dreier seg ikke om at man vil ha bevis på at de er myrdet, forklarer Rigoberta, - men om en dypt roffestet vilje hos mayaene til å få begrave sine døde.

Hun er stolt over at hun er nominert til Nobels fredspris av det amerikanske kontinents indianske, svarte og folkelige organisasjoner. - Men får jeg prisen, er det en anerkjennelse av urbefolkningenes rettigheter, ikke først og

Personkulten - i beste velgående i Malawi

"I mange afrikanske land er diktatorene falt eller på vei ut som følge av folkekrav om demokratiske rettigheter, krav om å bli tatt på alvor, ikke bli behandlet som dumminger," skrev bladet "Moto", en katolsk publikasjon som utgis i Zimbabwe, for en tid siden.

Men ikke alle er falt, og i Malawi lever både diktatoren og personkulten som er en så viktig del av maktapparatet til "de selv-

bestaltede guder", i beste velgående, noterer "Moto". Og fortsetter: "I Malawi tilber man Hans Eksellense, President på livstid, Ngwazi Dr. H. Kamuzu Banda. Hymner synges stadig til hans pris, sanger som lovpriser hans 'gjerninger' og 'visdom'. Det regnes for blasfemi å bruke noe med presidentens bilde på til noe annet formål enn det opprinnelige, følgelig er det ulovlig å bruke en avisside med presidentens bilde som f. eks. innpakningspapir."

Opposisjonen kveles i Malawi

Ifølge Amnesty International prøver ett-partiregjeringen i Malawi å kvele all opposisjon; midlene er massearrestasjoner, sjikane og trusler, og det er særlig kirkelige medarbeidere, studenter og fagforeningsfolk det går ut over. Ifølge The Tablet er landets katolske biskoper blitt truet på livet av medlemmer av regjeringen. Hetsen mot biskopene begynte da de i sitt hyrdebrev for fasten krevde demokratiske reformer og respekt for menneskerettighetene.

6

fremst av meg.

Da Rigoberta forlot Guatemala, tilhørte hun en utsatt gruppe: fattig bondekvinn, dertil indianer. I løpet av de ti år hun har levet i eksil, har det hendt mye med og omkring henne: Hun har lært seg spansk og engelsk, kan håndtere en datamaskin, hun har reist, skaffet seg kontakter, skrevet bøker. Og selv om hun ikke skulle få Nobelprisen, har hun mange andre internasjonale utmerkelser som bevis på sin udiskuterbare innsats for urbefolknings rettigheter. Om hun vender tilbake til Guatemala, blir det som en privilegert kvinne. - Jo, jeg er klar over det. Men jeg har aldri arbeidet for min egen skyld, men for

hele folkets beste.

Hun tror ikke at de kunnskaper og den posisjon de ti års eksil har gitt henne, vil skape problemer for henne når hun vender tilbake. Men hun ikke vil bo i sin gamle hjemby. - Det viktige nå er å kunne tilgi og gå videre, sier hun. - Min tro sier meg at jeg skal tilgi mennesker, og det gjør jeg også. Jeg føler ikke hat mot soldatene som enkeltmennesker, men jeg tar avstand fra de institusjoner som myrdet mine foreldre og søsken.

Hun plirer litt med øynene og sier med et tvetydig, men varmt smil:

- Vi indianere tilgir - men vi glemmer aldri. ●

Bispekonferansens høstmøte

"Hovedemnet under Bispekonferansens høstmøtet i Osnabrück sent i september var en slags gjenganger, men ikke mindre viktig av den grunn - nemlig beskyttelse av livet og de mange aspekter ved det," forteller biskop Gerhard Schwenzer. Som kan berette at spørsmål omkring liv og død blir hovedemnet på de nordiske biskopers neste møte i Turkku i Finland til våren. "Der vil vi ta saken opp på bred basis med eksperter fra hvert av de nordiske land. Kanskje munner det ut i et hyrdebrev om saken, eller kanskje finner vi andre initiativer, andre måter å yte hjelp og rådgivning på i dette viktige anliggende," sier biskopen.

Til møtet i Osnabrück hadde man invitert dr. Rainer Ilger fra Den tyske bispekonferanses sekretariat som fortalte om de erfaringer man har gjort i Tyskland med den "Livets uke" man har arrangert de siste år. Hensikten med uken har vært å skjerpe de troendes sans for spørsmål som angår liv og død og for livets verdi.

Det var ingen tilfeldighet at årets høstmøte var lagt nettopp til Osnabrück: Det er i år 25 år siden nå avdøde biskop av Osnabrück, Helmut Herman Wittler, grunnla Ansgarwerk i Osnabrück som i årenes løp har ydet store beløp i økonomisk støtte til sine trosfeller i Norden. De nordtyske katolikkers gavmildhet er særlig blitt brukt til støtte for prestene, til presteutdannelse og kirkelige bygg, men også til kurs og samlingsdager for legfolk, prester og ordenfolk. Mange er de nordiske katolikker som i årenes løp har hentet inspirasjon, ny innsikt og nytt mot under sommerlige studiedager i Haus Ohrbeck ved Osnabrück.

Kirken ber om tilgivelse

De er mennesker som har lidt meget.
Til tross for at de er de opprinnelige innbyggere,
er de de fattige i vår verdensdel.
Som kirkens hyrder ber vi om tilgivelse
for alle de ganger vi ikke har erkjent
Guds ords frø i deres kulturer;
for de ganger hvor vi har forvekslet
det å forkynne det glade budskap
med det å påtvinge folk vesterlandsk kultur;
for de ganger hvor vi ikke har behandlet dem
som barn av den ene Gud og Far.
De er våre lands opprinnelse.

Avsnitt 171 - om den opprinnelige indianske befolkning -
i forberedelsesdokumentet til CELAM-møtet
i Santo Domingo 12.-24. oktober 1992.

Gunnar Wicklund-Hansen:

Dypt i Guds hjerte så han freden - Gudsbildet hos Frans av Assisi

7

Gudsbildet og Gudserfaringen hos Frans av Assisi bør interessere oss, fordi det kan bety noe vesentlig for vårt eget Gudsbilde, og derved for målet med vårt kristenliv. Gudserfaringen hos Frans er alltid bundet til Kristus: til Kristi gjerninger, hans lidelse, hans oppstandelse. Han møtte tidlig Kristus da han hørte ham tale til seg fra korsbildet i kirken San Damiano, og etter den opplevelsen var Frans alltid inderlig bundet til korset.

Hvilken erfaring har så Frans av Gud Faderen? Gud Faderen er for ham nærmest umulig å nå frem til. Han bor i et utilgjengelig lys utenfor all rekkevidde for direkte kontakt som er gitt menneskene. Vi har ingen muligheter til å erkjenne ham på noen naturlig måte. Det er en avgrunn mellom skapningen og Skaperen. Denne Guds absolutte transcendens (at han er utenfor vår rekkevidde) gjenspeiler seg i alle bønnene Frans retter til Gud den allmektige. Gud er herre over himmel og jord, hevet over alt og alle, uten begynnelse og slutt, uforanderlig, usynlig, ubegripelig, uopnåelig. Han er et mysterium, et "du" som befinner seg langt utenfor menneskenes horisont.

Den Hellige Ånd har bare en beskjeden plass i Frans' tankeverden. Ånden er for ham tydeligvis innbefattet i Kristusskikkelsen. Hovedtyngden av hva det kristne menneske vet om Gud, har det erfart gjennom Jesus fra Nasaret. Han er broen, muligheten for kontakt. Han er for Frans den eneste muligheten. Ved frelseshistorien får Gud navn og egenskaper, som Far, Skaper, Forløser, Trøster og Frelser.

Hva slags Gudsbilde kommer det ut av dette? Gud er lys, noe som kommer klart frem i Solsangen. Viktig er også erfaringen av Guds godhet. Gud er en fjem og dyp kilde, og fra ham mottar vi og alt som er skapt, vår væren, vår eksistens.

Men utgangspunktet for Frans i hans søken er ikke Gud slik han er i seg selv, men mennesket, slik det kan etterligne og finne sin endelige form i skikkelsen Jesus Kristus. Mennesket må erkjenne hva det virkelig er ved å følge i Jesu Kristi fotspor. Det finner seg selv ved på en måte å gå inn i Guds væren i personen Jesus Kristus.

Gåten Frans av Assisi

Frans er en hemmelighet, en gåte. Han var det for sine samtidige, og han er det for oss i dag. Frans' samtidige så ham som en nyskaper i kristenheten, og håpet at han innvarslet en helt ny tid med gjennom-

slag for nye idealer.

Fattigdomsbevegelsene i datiden var virkelig revolusjonære politiske bevegelser, et aktuelt politisk alternativ. I dag er slike bevegelser begrenset til små "alternativ-livsstilsgrupper" som utgjør større eller mindre nisjer i velstående deler av verden, men neppe noe sted blir tatt særlig alvorlig av det politisk innflytelsesrike flertall.

Det er ingen enkel sak å forsøke å utforske en slik personlig hemmelighet, og det er lett å miste taket på virkeligheten bak den. Han kan ikke bli forstått ved å gå utenfra og innover i ham. Vi må forsøke å se hans situasjon innenfra. Og han forsøkte på sin side alltid å gå ut fra sin egen person og inn i Jesus Kristus. Han bruker selv uttrykket "jeg gikk ut av verden." Vi må prøve å følge ham i den bevegelsen.

Hans samtidige biograf Celano sparer ikke på uttrykket når han prøver å skildre hans indre liv: "Frans elsket Gud med en slik glød, at når han bare hørte Guds navn, ble han helt og holdent løstrevet i sitt indre og ble båret opp til Gud i en strøm av serafisk lengsel. Ved medlidelsens sødme ble han omdannet til den korsfestede. Den guddommelige sødme i ham var så stor at han ikke kunne snakke, og ikke var i stand til å gå et skritt."

Overstrømmende sødme altså

Om forfatteren:

Gunnar Wicklund-Hansen er permanent diakon i St. Pauls menighet og underviser i geografi ved Handelshøyskolen i Bergen.

Hans artikkel - den første av to om "Frans av Assisis spiritualitet" - er en noe forkortet utgave av et foredrag han holdt i våres ved et seminar på retreatsenteret Lia Gård på Koppang om "Frans av Assisi - en inspirator og veiviser for vår tid"? Del to av artikkelen kommer i neste nr. av bladet

Trist fenomen

Den katolske kirke fordømmer sexturisme og barneprostitusjon og krever at regjeringer og nasjonale og internasjonale organisasjoner griper inn mot denne "menneskehetens svøpe". Under en internasjonal konferanse nylig i Bangkok om barneprostitusjon sa erkebiskop Giavanni Cheli, formann i Det pavelige råd for migrant- og turistsjelesorg, at også de vestlige bispekonferanser bør stille til kamp mot dette "triste fenomen".

CHRIST IN DER GEGENWART

Vatikanet mot tvangssterilisering
Europa-parlamentets beslutning om å tillate tvangssterilisering som en siste utvei for sterkt psykisk utviklingshemmede, er en kriminell handling, noterer Vatikanets dagsavis *L'Osservatore Romano*. Sterilisering må betraktes som et uttallatlig inngrep i et menneskes integritet, og må ikke forsvares av en offisiell instans, heter det.

- Tvangssterilisering er mot Europa-

parlamentets prinsipper om forsvar av menneskeverdet og om like rettigheter for alle, sier rektor ved Jesu -Hjerte-universitetet i Roma, Elio Screggia. Riktignok hindrer sterilisering uønskede svangerskap, men den gir ikke den enkelte psykisk utviklingshemmede noe vern mot å bli utnyttet seksuelt eller selv å begå slike handlinger. Derimot tilføyes vedkommende nok et handikap.

KATHPRESS/KK

8

kanskje ikke helt etter vår tids smak. Men disse skildringene gir oss tross alt et ganske klart bilde av hva som skjedde i Frans' indre, og hvor mektig selve Gudsforholdet var i mannens liv. Mange i hans levetid oppfattet hans oppførsel som en slags åndelig drukkenskap - narrens måte å uttrykke seg på.

Vi kan vel i ettertid tydeligere se hans bundethet til korset som forklaring på svært mye. Kristendom er i høy grad aldri å miste korset av syne, og selv om vi rent teologisk fremdeles fastholder korsets betydning, er vel sansen for å være bundet til det, bundet gjennom Jesus Kristus, ganske svekket hos mange troende kristne. Kristendom som dårskap og forargelse for de ikketroende står vel ikke særlig klart i forgrunnen for oss. Frans lever et liv i nærhet til korset og blir selv til slutt tatt opp og mentalt sett spikret til det. Han ble drevet dit av en lengsel etter likedannelse med sin Frelser. Lengselen ble fysisk oppfylt allerede i hans liv på jorden. Han gikk inn i sitt Gudsbilde og ble hengende i det. Fysisk preget av Kristi sårmerker kom han aldri mer løs av korset.

Men Frans' vandring er ikke bare en passiv tilpasning til den tiltrekningskraft som utgår fra skikkelsen Jesus Kristus. Han gjør de mest ukonvensjonelle ting og følger aldri noe logisk system. Gjennom sin streben etter alltid større fattigdom, er han aktiv og skapende. Å sverme for fru Fattigdom, er hans måte å løsrive seg på, for bedre å kunne møte Gud i Jesus Kristus uten å være bundet til noe som kunne svekke intensiteten mellom to som

elsker hverandre. Det er et kjærlighetsforhold som hele tiden gjør ham til et rikere menneske.

Hvis to personer elsker hverandre inderlig, kan de bli brakt til et dypt nivå av oppmerksomhet og utvidelse av sinnet som en har eksempler på i mange religioner. Den kvinnelige kirkelærer Teresa av Avila sier at "hennes hjerte utvidet seg." Det blir en slags gjensidig fortrolighet der ord ikke betyr noe. Jo sterkere kjærligheten er, desto dypere vil stillheten og opplysningen være. Hvis denne kjærligheten trenger inn til selve personlighetskjernen, bringer den inn noe mer enn bare personene som er involvert. Den bringer en bevissthet om altet, bringer inn noe universelt. Dette er en sentral religiøs erfaring i Bibelen. Den forteller oss, som i 1 Joh 4,7-8, at "kjærligheten springer ut fra Gud, og enhver som elsker, er født av Gud og kjenner Gud." Enhver som elsker, kjenner Gud. Det gjelder også kjærlighet mellom to alminnelige mennesker. Men den som elsker Gud i Jesus Kristus, befinner seg helt i sentrum av en slik intens kjærlighet med økt bevissthet om altet, om det universelle. Det passer fullstendig på Frans' situasjon.

Han kjenner mange øyeblikk da han er helt hos Gud og følgelig helt hos seg selv. Sansene hans er helt fulle av Guds nærvær. Han kan bli helt rykket bort i rom og tid, slik at han glemmer de nøkteme daglige omgivelser. Han ber Kristus om at "den fyrige og honningsøte kraft i din kjærlighet vil gjøre min ånd fri fra alt under himmelen, slik at jeg kan dø av kjærlighet til din kjærlig-

het." "Den fyrige og honningsøte kraft i din kjærlighet", dette er ord som klart antyder ekstase: kjærlighet som overgår alt annet. Men hos Frans dukker sødmen opp i så mange situasjoner, ikke bare i ekstasen. Det går i andre situasjoner mer på det saktmodige - på ømhet og medfølelse ved møtet med tigge og spedalske. Han ser Kristus i alt og alle. Det er en type mystisk erfaring som alltid er bundet til det synlige, det vi kan røre ved, og samtidig bundet til skapelsen og til frelshistorien.

Frans ber faktisk til "Min Gud og alle ting". Det er en bedre oversettelse enn den vanlige "Min Gud og mitt alt", og sier oss at når han vender seg til Gud, er alt det skapte allerede inkludert i dette Gudsbegrepet. Hver enkelt ting får gjennom troen på Gud en inderlig sammenheng med alle andre ting. Den blir tatt opp i en helhet som er skapt og skapes av Gud. Tingene blir ved dette en slags tegn og åpenbaringer av Guds storhet.

Fra det øyeblikk en stemme fra krusifikset i San Damiano talte til Frans og bad ham gjenoppbygge kirken, forstod han at det var den lidende Kristus han stod overfor. Det er dette menneskelige Gudsbildet Frans og brødrene gjenreiser og åpenbarer for menneskene, på en folkelig og ofte svært enfoldig, men gripende måte. Gud hadde for dem et helt annet preg enn de strenge og fjeme Kristusbildene i de bysantinske mosaikkene. Han er igjen blitt fullstendig inkamert - står midt i skaperverket: varm, sårbar og intenst levende. Det er en Kristus som elsker og lider og trekker men-

Sveitsiske biskoper mot abortpillen

Den sveitsiske bispekonferanse er mot legalisering av abortpillen RU486. Biskopene understreker sin motstand mot abort, men også at de vil øke finansiell og annen støtte til kvinner i vanskelige situasjoner samt arbeide for et samfunn hvor barn er mer velkommen. Mer enn tusen sveitsiske leger har bedt regjeringen legalisere pillen som fremkaller abort svært tidlig i svangerskapet.

CHRIST IN DER GEGENWART

Kardinal topper italiensk bestselgerliste
Den mest leste forfatter i Italia er Milanos kardinal, Carlo Maria Martini. Hans bøker selges årlig i mer enn én million eksemplarer, skriver avisen "La Stampa", som utgis i Torino.

CHRIST IN DER GEGENWART

Katolske radioprogrammer utestengt
Omdurman Radio i Sudan har suspendert kristne radioprogrammer. Den katolske kirke har fått beskjed om at pga. omorganisering av programmene blir det ikke lenger noen sendetid for kristne programmer. Et brev fra erkebiskopen hvor han minner regjeringen om at de kristne har rett til å sende programmer via Omdurman Radio, er ikke blitt besvart.

CATHOLIC MEDIA COUNCIL

«Legemet er vår celle, og sjelen er eneboeren som der inne i cellen ber til Gud og tenker på Ham».

Frans i Speculum perfectionis

Illustrasjon av Liv Benedicte Nielsen i boken "Frans av Assisis skrifter", St.Olav Forlag 1982.

nesker tett inn til seg, for at de skal kunne dele hans lidelser og gleder.

Enkelhet, enfold og stille dybde. Det blir nesten som en skildring av renessansens gjenoppdagelse av

den greske oldtids billedhuggerkunst. Parallellen er kanskje ikke så helt tatt ut av luften. Frans' nye syn på den menneskelige Kristus var nok et forvarsel om renessansens

vårløsning i synet på det menneskelige.

Et slikt Gudsbilde kan bare gradvis bli virkelighet for Frans. Selv om omvendelsen hans var total, tok det tid å erfare hva den innebar. Han må møysommelig lære å oppfatte Kristus slik han virkelig er. Å følge i Mesterens fotspor blir en langvarig prosess med prøving og feiling, og det tar tid før Frans kommer nær nok til virkelig å få den dype Gudskontakten han lengter etter.

I store deler av sitt liv søker Frans en slags tilflukt i huler og grotter når han har behov for å være alene med Gud. Han kan føle seg forfulgt og utslitt av dagliglivets prøvelser. I hulene kan han samle seg i bønn og finne en slags beskyttelse i det å være i Guds hånd. Her kan han samle seg i en indre verden, upåvirket av uroen som truer ham utenfor. Trygghet og mulighet for fordypelse. Gud blir virkelighet.

Veien innover

I lange perioder i vårt kristenliv kan det være mye selvpoptatthet i vår bønn. Det er høyst menneskelig å ønske en viss tilfredsstillelse, å forvente oppfyllelse av våre ønsker, søke følelsesmessig tilfredsstillelse, bli skuffet og lei hvis bønnen ikke gir oss det vi søker. Egoismen sitter ganske fast i oss, selv når vi følger kallet til å nærme oss Gud i bønn. Vi vil vel ofte ha inntrykk av at nå setter vi Gud i sentrum, slik at Gud blir det vesentlige for oss. Men faremomentet ligger i at det er vi selv som gjør dette. Et menneske avgjør at nå setter jeg Gud i sentrum. Det er min handling, min

Burma (Myanmar): hard forfølgelse av kristne

I delstatene Kayah og Shan er kristne blitt utsatt for forfølgelse og grove overgrep fra de militæres side. Land og eiendeler som tilhører privatpersoner eller kirker, er blitt konfiskert eller ødelagt. De militære har sendt ut notater om utvisning av kristne fra sine landsbyer. . .

Tusenvis av utviste kristne fra omkring 70 landsbyer er blitt sperret inne i fire lei-

rer der forholdene er harde med utilstrekkelige forsyninger av mat og vann. Mer enn 40 landsbyboere - for det meste barn og eldre - er døde av underernæring i leirene siden mars.

Amnesty har siden september i fjor mottatt rapporter om overgrep mot den kristne minoriteten også i andre deler av Burma. Siden da er minst 24 kristne prester blitt utenomrettslig henrettet. AMNESTY NYTT

Sosial klubb - eller hjelp til gatebarn? Da den norske kolonien i Santos i Brasil forsøkte å fjerne bestyreren av Sjømannskirken, var det norske sjøfolk som sørget for at kampanjen mot ham ble stanset. Årsaken til motstanden mot bestyrer Nils Kåre Vedvik var denne: Han brukte sin fritid til å hjelpe Aids-syke gatebarn. Den norske kolonien likte nok ikke gatebarn -

aktive plassering av Gud. Men Gud befinner seg allerede i vårt innerste, og vi er på vei inn til ham fordi han trekker oss til seg. Gud er i høyeste grad etablert i vårt sentrum, og vi blir bare gradvis til ved at vi mer og mer nærmer oss ham og blir formet i hans bilde. Gudsbildet i oss blir fremkalt, mens vi tidligere bare var negativer. Dette er nok erfaringer som også Frans måtte gjøre, og dette er glimtvis dokumentert av ham selv og hans biografer. Han prøvde å føre et regelmessig bønneliv og kunne ved det overvinne mange av de splittelser og problemer som hadde plaget ham i hans første omvendelsestid. Men bønnelivet ble tross alt i stor grad bestemt av ham selv, og dette var nok høyst utilfredsstillende for en så ydmyk og selvutslettende mann som Frans. Mye av vårt bønneliv er jo tydelig preget av å være menneskeverk. Vi kan ha såkalte hellige illusjoner i behold. Et karakteristisk trekk er at vi fremdeles venter trøst i bønnen, og at vi vanskelig aksepterer at bønnen i perioder bare er tørr og tilsynelatende ufruktbar. Et følelsesmenneske som Frans har tydelig hatt sine problemer på dette området.

Han hadde riktignok fått en viss åndelig styrke. Men instinktivt følte han sikkert at hellighet ikke består i å forbedre seg selv, i å vokse, men i å bli mindre, for at Kristus i oss skal få stadig større plass. Guds liv måtte strømme inn i ham og berike og utfylle hans eget liv. Han måtte bli stadig enklere, mindre bundet av ytre ting. Da kunne han lettere samle seg i bønn, og trengte ikke mye å tenke på eller forestille seg. Bønnen

kunne få et preg av et personlig møte med Kristus. Det krevde en viss løsrivelse fra alt som hindret ham i å møte frem. Og det krevde at han måtte bruke tid og omhu til fordypelse i bønnen.

Det er helt karakteristisk for Frans at han tidlig oppfatter intuitivt at det er Gud som søker mennesket, mer enn mennesket som søker Gud. For ham dreier det seg sjelden om former for bønn som han kan programmere i detalj. Han ber i stigende grad når Gud vil. Gud overtar. Nå er det ikke bare Frans som ber, men Gud som begynner å be i ham. Til slutt er han et menneske som er blitt til sin bønn.

Frans har tydeligvis opplevd avgjørende endringer i sitt bønneliv, og stadig nye faser i sin indre vandring inn mot Gud. Gud blir stadig mer levende for ham, på nye og overraskende måter. Han har helt fra begynnelsen talt direkte til Frans. Nå lar han seg erfare på ulike nye måter, men mest som et stadig nærvær som Frans har vanskeligheter med å oppfatte. Det er stadig perioder av indre mørke og nedtrykthet innimellom de mange glade og ekspansive periodene i hans begivenhetsrike liv.

Frans var avgjort en mann som kunne finne seg i litt mørke, prøvelser og fattigdom også i sitt indre liv. Som de fleste store religiøse skikkelser forstod han å bruke nye og mer passive former for bønn til å oppnå en slags hvile i Gud. Passive bønneformer oppstår når en ubestemmelig form for nærvær melder seg med ujevne mellomrom. Aksepterer vi en slik ny bønneform, vil vi erfare at den koster mindre

anstrengelse enn bønnen krevde tidligere. Den får preg av en hvile som gir styrke og utholdenhet, i stedet for å tappe krefter ved anstrengende mental virksomhet i meditasjonen. Gud er kommet nærmere. Vi befinner oss i ham, nærmer oss ikke i tanker og forestillinger, men bare er i ham.. Guds nærvær kan rett og slett være hovedproblemet for den som kommer inn i et slikt farvann, for det blir for sterkt for oss, ryster oss ut av alt det tilvante.

Samtidig er Guds nærvær opphav til hvilen og stabiliteten i bønnelivet, og det er denne nye situasjonen vi må godta som ledetråden i den videre vandring innover. Det er en klar overgang fra aktivt bønneliv til passivt bønneliv. Tidligere la vi stort sett bønnelivet til rette selv. Nå blir vi trukket mer eller mindre passivt innover og må finne oss i at det som skjer, det skjer. Vi har ikke lenger selv herredømmet over situasjonen.

Det er mye som taler for at Frans i høy grad har opplevd en slik utvikling. Han trenger lengre perioder med tilbaketrekning for å komme seg gjennom disse kritiske stadiene i sitt liv. Han vil gjerne tilbringe hele fastetiden, de førti dager før påske, på ensomme steder der ingen av brødrene skal forstyrre ham. "Gå, og la meg få være alene". Det er et behov hos ham for sammenhengende fordypelse uten avbrytelser, og han forteller ikke brødrene senere om noe av det han opplevde i slike perioder. Han hadde erfart Herrens nærvær, og dette var et faktum som ville gi seg utslag i kjærlighet innen fellesskapet. Men hva som skjedde, forteller

og ville helst gjøre Sjømannskirken om til en sosial klubb med egen bar i bakgården. .

I dag fremstår den norske sjømannskirken i Santos som "gatebarn-kirken". Inger Harrington fra Ålesund - hun som ble landskjent da hun dro til Brasil for å ta seg av gatebarn - sier at Sjømannskirken er et åndelig hjem hun ikke kan klare seg uten.

VÅRT LAND

Økumenisk i Litauen

"Presidenten i bibelselskapet er katolikk, og visepresidenten er pinsevevner." Uttalelsen kommer fra lederen i det forholdsvis nystartede litauiske bibelselskapet, Kristina Ivanauskiene. Hun kan fortelle at både aviser, radio og fjernsyn omtaler bibelselskapet med stor begeistring, og at det er gitt klare støtte-erklæringer fra regjeringshold.

Litauens befolkning (ca. 4 millioner) er som kjent overveiende katolsk med én prosent lutheranere, men "vårt bibelselskap er dannet i samarbeid mellom katolikker, ortodokse og protestanter," forteller Kristina, som tilføyer at "et slikt samarbeid ville for få år siden vært uhørt i Litauen".

NYTT OM BIBELEN

han lite om. Det er tydelig at han trekkes innover mot et beskuende, kontemplativt liv, og det Guds-bilde han møter der, er det ikke lett å beskrive. Gud som mørke, som tomhet, men samtidig et begynnen-de nærvær som langsomt opplyser mørket og fyller Frans med ny kraft og virketrang. Indre styrke som ikke stammer fra ham selv, gir det skrøpelige legemet mulighet til å danse, leke, mime og forkynne Guds ord i enkle setninger, som mest av alt minner om eksplosive utbrudd av glede og henrykkelse. Frans blir i seg selv et slags dynamisk bilde på Guds virksomhet i verden. For andre viser han frem et Guds-bilde som han selv ikke har klart for seg, men som spontant oppstår i ham selv.

Frans er et menneske fylt av energi som stammer fra en energikilde han mer og mer blir passivt trukket inn i. I sin ungdom hadde han sikkert klart utformede Guds-bilder i sin egen fantasi og forestil-

lingskraft. Slike bilder tjener sin hensikt så langt de rekker, og så langt de betyr noe i den enkeltes utvikling. Men før eller senere vil Guds virkelighet, Guds reelle nærvær, skygge ut disse bildene og gjøre dem betydningsløse. Guds-bildet er ikke noe vi forestiller oss, men noe som virkelig er til stede, og som vi kan bli trukket inn i såfremt vi ikke yter altfor stor motstand. Denne siden ved Frans' utvikling er det ikke så lett å få klarhet i i detalj, verken hos ham selv i egne skrifter eller hos hans biografer. Men et par helt avgjørende øyeblikk er dokumentert og nærmest understreket av mannen selv.

De avgjørende øyeblikk

Først har vi Frans' tidlige møte med den spedalske, da han overvant seg selv og omfavnet og kysset ham. Han nevner episoden i selve sitt testamente som en tydelig omvendelse i sitt liv. Det er fra hans side en aktiv handling. Han tar selv beslut-

ningen om å omfavne en person han egentlig føler seg sterkt frastøtt av, og han innser at dette er å omfavne Jesus Kristus selv, i det utstøtte og lidende menneskes skikkelse. Frans aksepterer at hans Guds-bilde fra nå av skal være Jesus Kristus i hans menneskelige skikkelse. Han vil aktivt forme seg etter dette bildet ved å følge bokstavelig og kompromissløst i Jesu Kristi fotspor.

Den andre episoden finner sted på fjellet La Vema (eller Alvema som det het dengang) to år før hans død i 1226. Etter en lang periode i bønn og faste, med tydelige øyeblikk av ekstatiske lykke, slik de blir skildret av brødre som observert ham, fikk han en visjon av en seraf med seks vinger som hang på et kors i luften over ham. Han forstod ikke hva dette kunne bety, men fikk snart føle smertene ved fire nagler som hadde boret seg inn i Frans' hender og føtter. Han var stigmatisert, hadde fått varige sårmerker i hender og føtter. Nå var det ikke lenger en aktiv omfavnelser av Kristus på korset det dreiet seg om. Frans var selv, passivt og uten å forstå det, blitt trukket opp på korset. Han hadde gjennom sitt liv mer og mer gitt seg selv til Kristus, og nå var han blitt mottatt som en gave. Han hadde gitt alt, og alt var mottatt.

Det mønster Gud skaper i vårt liv, har ingenting å gjøre med hva vi egentlig fortjener eller mener å oppnå ved å bli en mer eller mindre "perfekt" person. Enhver form for helliggjørelse i oss er Guds verk, og han kan forårsake endringer i oss som ligger langt unna det mønsteret

San
Damiano
i
Assisi

Sølibatet avskaffes ikke i overskuelig fremtid

Pavestolen har, ifølge undersekretæren i Det pavelige råd for legfolk, professor Guzman Carriquiry, ikke til hensikt å oppheve prestenes sølibatet i overskuelig fremtid: "Det skjer verken i dag eller i morgen".

Carriquiry, som underviser i kirkehistorie og misjonkunnskap ved det pavelige

Urbana-universitetet, er et av de høyest plasserte 'lege' mennesker innen kurien. Han fremhever at sølibatet er en verdifull gave som kirken ikke må miste. I stedet for å kreve avskaffelse av sølibatet, burde man heller tenke på den fantastiske kjensgjerning at tusenvis av menn og kvinner i 2000 år har viet sitt liv til helt og fullt å tjene sin neste, sier Carriquiry.

KIPA/KAT. ORIENTERING

Kirken i Polen taper i popularitet. Kirkens popularitet i Polen er på glid, viser en undersøkelse offentliggjort i slutten av september. Rundt 57 % av de spurte gir kirken sin støtte, en nedgang på 30 % siden kommunismens fall i 1989. En forklaring på nedgangen er at kirken den gang var symbolet på motstand mot regimet, og at et ja til kirken var det samme som et nei til regimet.

Kirken er fremdeles en sterk makt i det

vi selv mente kunne passe. Hva vi blir til, er altså Guds verk og dreier seg ikke om vår egen vellykte tilpasning til et selvbestemt ideal. Frans velger å gå i Jesu Kristi fotspor, men resultatet av vandringen kom til å ligge helt i Guds hånd. Frans stilte seg til disposisjon for sin Herre, ble formet og fullendt i en stadig større overgivelse til Gud og en tilsvarende løsrivelse fra sitt eget ego. Som ung hadde han kanskje et idealistisk og litt falsk selv-bilde. Det har vel de fleste av oss i unge år. Overgivelse til Jesus Kristus førte til at det sanne selvet gradvis erstattet det falske bildet. Et nytt selv-bilde som kunne reflektere noe av Guds storhet og vilje til å omdanne oss.

Frans' vei mot dette nye selv-bildet var en vei innover - en indre fördypelse. Å gå en slik indre vei helt konsekvent og kompromissløst krever at vi gir avkall på alle våre støtter og stylder i tilværelsen og helt stoler på Gud alene. En indre ild må brenne opp alt det overflødig, alt som hindrer veien innover. At en slik ild kan svi skikkelig, er vel ingen overraskelse. De fleste skyr ilden, og derfor går de slett ikke noen indre vei.

Det gjelder også mange som overfladisk kan være grepet av fransiskanske idealer. De snuser litt på de sider ved Frans av Assisis liv som de finner mest sjarmerende og romantiske, og lar alt som kan bli ubehagelig krevende og smertefullt, ligge. Her som ellers i det kristne landskapet i dag, er det en tendens til å oppfatte kristendommen som et stort lunsjbord med mange ganske fristende retter, og endel retter som

absolutt ikke virker smakfulle og innbydende. Enhver forsyner seg av dette etter personlig smak og private innfall, og noe fellesmåltid med felles ansvar for helheten blir det ikke nevneverdig av. Deler av Frans av Assisi fortøner seg for svermere som velsmakende felleskristne godbiter, mens andre deler garantert blir oppfattet som helt uspiselige.

Frans er en helhet. Han blir til slutt en helhet, i Guds bilde. Såkalt hellighet er helhet. Ingen blir fullstendig hele under sin livsvandring, men å bli arbeidet på av Gud i retning av en slik helhet, er vel den største av alle opplevelser vi har sjansen til å få. Rikt liv og rik mening med livet, knyttet sammen i en ubrytelig enhet. Energien kan bli ledet inn mot oppnåelse av denne helheten, og Guds stadig større innvirkning på våre holdninger og handlinger kan føre oss helt inn dit vi vil og skal. Vi kan regne med glede og fred og følelse av at alt er oppfylt, men vi må også regne med muligheten av å bli trukket opp på et kors og strukket ut i avmakt der. Frans opplevde begge deler og tok alt med seg i avklart ro i sitt siste møte med søster Død.

Fransiskansk spiritualitet utgjør en helhet, opprinnelig skapt ved Frans av Assisis egen erfaring med å gå konsekvent i Jesu Kristi fotspor, men senere formet og tillempet av tallrike fransiskaneres egne erfaringer med å gå en slik vei. De har levd slik "Herren inngav dem å leve." Frans selv sier "Herren gav meg brødre", og det var tydeligvis noe av det største han hadde fått. Helt i tråd med dette uttaler han midt i en fomaning om strenge

botsøvelser og faste: "Og hvis det virkelig inntreffer nød, skal det være tillatt for alle brødre uten unntak å spise all slags mat - - slik Herren i sin nåde inngir dem."

Det er vel en bra sammenfatning av det praktiske Guds-bildet hos Frans: Herren er den som inngir oss å handle slik vi bør handle. Et funksjonelt Guds-bilde, uten altfor mange teoretiseringer og spekulasjoner. Frans hører først og fremst hjemme hos synoptikeme, hos evangelistene Matteus, Markus og Lukas. Han er ikke spesielt fortrolig med Paulus. Som mennesketyper er de nok altfor forskjellige. Frans er en evangelisk kristen. Hans Guds-bilde kan ikke bli oppfattet løsrevet fra evangeliene. Det er ikke ett bilde, men en historisk sekvens av bilder, som går fra bamet i krybben til den utrettelig vandrende, fattige Jesuskikkelse, og ender med den lidende Kristus på korset. Frans selv blir en del av denne billedsekvensen. Han vandrer målbevisst gjennom den. Guds-bildet i ham trakk ham til slutt inn i seg. Frans var på dødsleiet helt klar over at dette var skjedd. Derfor ber denne ekstremt ydmyke mannen de tilstedeværende brødre om å lese høyt av bibeltekster som denne: "Mine bam. Ennå en liten stund er jeg hos dere - - -. Et nytt bud gir jeg dere: Dere skal elske hverandre. Som jeg har elsket dere, skal dere elske hverandre." Kristi avskjedsord er blitt Frans' avskjedsord.

polske samfunn. Oppslutningen om søndagsmessen er omtrent som før; rundt 10% av de spurte mener det er kirken som styrer landet; 10 % mener at dagens Polen styres av en samling forretningsfolk, ekskommunister og "jøder og amerikanere". 80 % av de spurte hadde hæren øverst på listen over 'sine' institusjoner, mens 72 holdt på politiet og 71 på det statsdrevne TV-selskapet. CATHOLIC HERALD

Tsarfamilien helligkåres ikke Overhodet for den russisk-ortodokse kirke, patriark Aleksej II, er imot helligkåring av Russlands siste tsar, Nikolaaj II, og hans familie. Han mener en kanonisering av Romanov-familien vil bety en utvisking av forskjellen mellom politisk mord og martyrdøden. Patriarken står for en klar adskillelse mellom kirke og stat; kirken skal utelukkende arbeide ut fra åndelige og moralske synspunkter.

KIPA/KAT. ORIENTERING

Ikke forenlig?

Flere rabbinere har - i det israelske parlaments justiskomiteé - gått mot et lovforslag om å innlemme en menneskerettskonvensjon i en evt. ny israelsk grunnlov. Rabbinnerne mener at "den liberale vestlige menneskerettskonvensjon" er uforenlig med den jødiske religionslov.

CHRIST IN DER GEGENWART

Gunnel Vallquist: Den romerske kuries metoder

13

- Det forrige Vatikankonsil (1962-65) innebar en revolusjon for den romerske kurie, skriver *Gunnel Vallquist*, professor og medlem av Svenska Akademien, i denne artikkelen. - Dens makt ble brutt ved at biskopene organiserte seg. Mangt tyder nå på at kurien på nytt streber etter å styrke sin stilling. Ikke minst kan pavestolens utnevningsspolitikk ses som et målbevisst arbeid for å nedbygge biskopenes medbestemmelse og derved de lokale kirkers rett til en selvstendig utvikling innen den kirkelige enhet.

Gammel og effektiv institusjon

Riconosco la maniera della Romana Curia - skal den venetianske historikeren og tiggermunken Paolo Sarpi ha sagt da han, på en bro i sin hjemby, fikk et dolkestøt i ryggen.

Den romerske kuries metoder er stadig lett gjenkjennelige. Riktignok har de forandret seg: Snikmord, tortur og fysisk vold er gått av bruk for lenge siden, men åndelig og psykologisk trakassering, intriger og uetisk påtrykk er ingen sjeldenheter og følger et typisk mønster.

Den romerske kurie er verdens eldste institusjon og en av de som fungerer mest effektivt. Den opprettholder et system - utprøvet gjennom århundrer - som forener fasthet og smidighet. Dens medlemmer er oftest intelligente, kultiverte og sympatiske; de danner et perfekt og velsmurt maskineri. De er besjelet av de beste hensikter. Her i Roma er man, nå som for to tusen år siden, overbevist om at det romerske styret gagnar helheten. Man vet at man sitter inne med unik informasjon og erfaring og ditto overblikk; man er bærer av en imponerende kulturtradisjon og en aldri sviktende stil. Det medfører ikke

bare selvfølelse, men fremfor alt ansvarsfølelse. Ansvar for helheten og for den bevarte katolske identitet dikterer kuriens sentralistiske politikk. Roma vet hva som er best for kirken overalt, og derfor vil Roma ha lydighet i rekkene.

Det 2. Vatikankonsil - en revolusjon

For kurien innebar Det 2. Vatikankonsil en revolusjon: Dens makt ble brutt ved at biskopene organiserte seg, først på selve kirkemøtet og senere i de lokale bispekonferanser. Dermed ble den isolasjon som den enkelte biskop hittil hadde levet i, brutt, og kuriens styringsmetode *divide et impera*, splitt og hersk, kunne ikke lenger fungere. Den som, i likhet med meg selv, fulgte utviklingen på åstedet i løpet av de fire konsilsårene, fikk det helt klart for seg at kuriens nederlag i kampen om kirkens fornyelse ikke betydde at det romerske byråkrati ga opp. Det biet på sin time og skjulte ikke sin overbevisning om at det i lengden ville vinne spillet. "*Pensiamo in secoli*" - sa kuriens menn med en blanding av resignasjon og håpefull forvisning.

"Pavene går, kurien består" var ord man ofte hørte i Roma i de dager.

Ordenen i ferd med å gjenopprettes?

Mange tegn tyder på at denne tidligere orden er i ferd med å gjenopprettes. Pavestolens utnevningsspolitikk kan ses som et målbevisst arbeid for å nedbygge biskopenes medbestemmelse og dermed lokal-kirkenes rett til en selvstendig utvikling innen den gitte kirkelige enhet. Biskoper på strategiske poster, som medvirket i konsilet eller ble preget av dets ånd, erstattes ved oppnådd pensjonsalder av reaksjonære prelater. Utnevningene skjer ikke bare over hodet på kirkefolket, men også bispekonferanser og presteråd, ofte stikk i strid med deres uttalte mening og til tross for demonstrative protester. Eksemplene er legio i alle verdensdeler.

Dette er praksis. Da bispesynoden ble sammenkalt i 1985 for å gjøre opp regnskapet 25 år etter konsilet, søkte den reaksjonære falangen å få i stand et prinsippgrunnlag for denne praksis: Man krevde en utredning av "det teologiske grunnlag for bispekonferansene". Dette gikk paven med på, og ingen later til å ha oppfattet saken som et ønske om å konsolidere angjeldende institusjon. . . . Forslagsstillernes hensikt var å søke teologiske argumenter for å underminere en institusjon som først og fremst var blitt til av praktiske hensyn. Hensikten var desto lettere å forfølge ettersom Det 2. Vatikankonsil uttrykkelig hadde erklært at det anså seg som et pastoralt og ikke et dogmatisk konsil. Det kan

Sterk kritikk fra USAs biskoper

De amerikanske biskoper har kommet med sterk kritikk av de sosiale forhold i USA. De peker på tiltagende fattigdom, lave lønninger, høy arbeidsledighet og nedskjæringer på sosialbudsjettene. Ifølge en undersøkelse får nesten 30 millioner amerikanere for lite å spise hver dag, en økning på 10 millioner fra 80-årene. Mange barnefamilier har inntekter under den offisielle fattigdomsgrensen.

"Vi kan ikke tale om ekte fremskritt så lenge vårt samfunn er fullt av fordommer overfor de fattige og styres av stereotypier som rettferdiggjør offentlig sparing via sosialbudsjettet. Slikt rammer nødlidende som fra før av ikke kan utøve noen politisk innflytelse," sier biskop James Malone, bispekonferansens talsmann i sosiale spørsmål. KIPA/KAT. ORIENTERING

'Svart' kritikk av USAs biskoper

Den katolske kirkehistoriker og afro-amerikanske benediktiner Cyprian Davis tar avstand fra innholdet i de amerikanske biskopers hyrdebrev i anledning 500-års markeringen av 'opdagelsen' av Amerika. I forbindelse med den første "Pan-afrikanske konferanse for svarte, katolske prester" i New Orleans sier Davis at den hispaniske kultur både i Nord- og Latin-

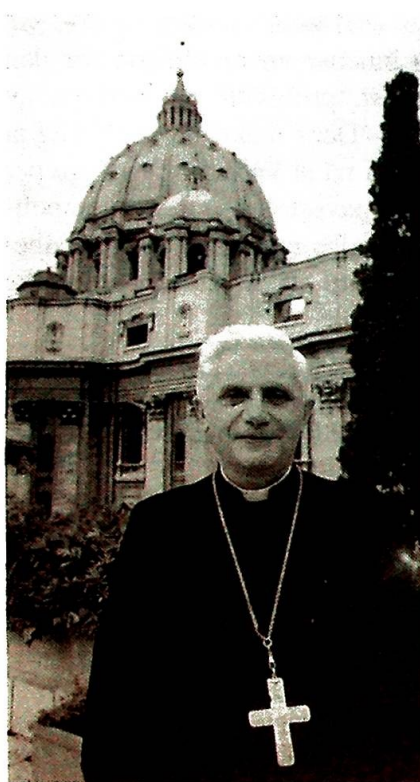
14

igjen i ettertid bekjempes med samme slags teologiske argumenter som konsilet i sin tid med stort flertall avviste, men aldri "fordømte".

Romersk sentralisme mot lokal selvbestemmelse

Man kan se det hele som en fortsatt kamp mellom romersk sentralisme og de lokale kirkes utvikling - sosialt, kulturelt og teologisk. Sentralismen har pavestolen overtatt fra Romerriket, den dertil hørende problematikk likeså. Det er alltid uklart hvem som i virkeligheten står bak de forskjellige beslutninger, påbud og forbud.

Den romerske kurie med dertil hørende 'apparat' draperer seg i den pavelige autoritet. Dekreter og forordninger på ulike nivåer får en smak av den pavelige ufeilbarlighet, hvis dogmatiske kjerne anvendes til hverdagsbruk i uttynnet, utvidet og uhåndgripelig form. I siste instans er paven selvsagt ansvarlig siden han er eneveldig - men en stor del av sin makt må han jo alltid delegerere. Den nåværende pave vier så mye av sin tid, sin oppmerksomhet og sine krefter til verdensomspennende reiser - reiser som utvilsomt har en reell apostolisk verdi - at de løpende forretninger i stor utstrekning skjøttes av kurien. Det er kjent at Johannes Paul II omgir seg med håndplukkede rådgivere, ofte av polsk herkomst, og at det ikke er lett å trenge gjennom muren. Han har også en markert forkjærlighet for meget konservative kirkelige bevegelser som Opus Dei og Comunione et Liberazione, som etter hånden har

Troskongregasjonens formann kardinal Ratzinger - ifølge Gunnell Vallquist "den mest iøynefallende representant for romersk sentralisme i dag".

komet til å utgjøre maktstrukturer i skyggen av de pavelige vinger.

Tilfellene Küng, Häring og Boff

Den såkalte Troskongregasjon har under kardinal Ratzinger gjeninn tatt den sentrale stilling den hadde før konsilet under kardinalene Pizzardo og Ottaviani. Tonen er en annen og mer sivilisert, men initiativkraften finnes: Man nøler ikke med å angripe og forsøke å uskadeliggjøre betydelige teologer som Küng, Häring og Boff. Midlene er mildere, man griper ikke lenger til bannlysing - publiseringsforbud og

utestengning fra professorater og lærevirksomhet er det vanlige.

Med Küng har man ikke akkurat kommet noen vei: Han var til og med frekk nok til ikke å innfinne seg i Roma; han sa at han hadde annet å bruke tiden til, og da han ble utestengt fra sitt katolske professorat i Tübingen, fikk han umiddelbart en statlig lærestol i samme emne ved samme universitet.

Häring tilhører en eldre årgang: Han var jevnt over ansett for å være den teolog som mer enn noen annen hadde fornyet den katolske kirkes moralundervisning. Hans verk *Das Gesetz Christi - Kristi lov -* var lærebok ved alle presteseminarer, og han var en aktet ekspert under konsilet. Konfliktene begynte med pave Paul VI's encyklika *Humanae vitae*, der paven gikk imot den kommisjon han selv hadde oppnevnt, og fordømte "kunstig" prevensjon. Häring sluttet seg til de bispekonferanser som betonte den enkelte kristnes egne (velinformerte) samvittighet som avgjørende instans i moralspørsmål. Troskongregasjonen begynte så en regelrett forfølgelse av ham som førte til at denne milde og respektfulle mann i lengden ble så rystet i sitt innerste at han sa han foretrakk Hitlers domstoler fremfor den romerske. Men "gudskjelov," sier Häring, "har jeg aldri forvekslet kirken med Troskongregasjonen - da hadde jeg ikke et øyeblikk kunnet forbli i den!"

Häring besluttet seg omsider til å offentliggjøre alle sine mellomværender med den romerske myndighet. Han lot seg intervju av en berømt italiensk journalist og publiserte det hele i en bok: *Fede, sto-*

Amerika har afrikanske og indianske røtter. Hyrdebrevet fortier det faktum at "biskoper, prester og ordenssøstre i USA hadde slaver". Ikke en eneste amerikansk biskop stilte seg på de svartes side, og "for oss amerikanske katolikker er også dette en del av vår historie".

De afro-amerikanske katolikkens situasjon er fremdeles preget av rasisme. Helt opp til 50-årene ble de nektet adgang til

presteseminarer og klostre med det resultat at de ennå ikke har funnet sin plass i de lokale kirker. I dag flykter hvite katolikker fra forfallet i de indre bydeler ut til forstedene, derved blir de små svarte menigheter i bykjernen latt i stikken. Når bispedømmene etter en tid nedlegger disse sognene, får svarte katolikker inntrykk av at kirken flykter ut i forstedene med de hvite.

KIPA/KAT. ORIENTERING

Katolsk statistikk

Nærmere en femtedel av verdens fem milliarder mennesker er katolikker, forteller Vatikanets statistiske årbok (ajourført i slutten av 1990), og rundt halvparten av verdens kristne er katolske kristne. Det amerikanske kontinent har det høyeste antall katolikker, 461 millioner av totalt 723, og ligger også prosentvis høyest av samtlige kontinenter. Europa er nr. 2 med 285 millioner av i alt 713, nesten 40 prosent.

THE TABLET

1889). Boken er både en storartet oppvisning i intellektuelt skarpsinn og moralsk integritet og et oppbyggelig trosdokument; den kaster et fordømmende lys over "la maniera della Romana Curia" og ikke minst over den teologiske inkompetens (uttrykket er Härings eget) som finnes representert i Troskongregasjonen.

Ratzinger og den romerske naturlov

Kardinal Ratzinger selv rammes ikke av denne siste uttalelsen; han er en særdeles kompetent teolog som under konsilet representerte en progressiv åpenhet, men som siden har beveget seg bakover mot et stadig trangere perspektiv. Forsåvidt illustrerer han den ofte iaktatte "naturlov" som etterhvert forvandler alle som har bodd i Roma en viss tid til "romere". Ratzinger står i dag som den mest iøyenfallende representant for romersk sentralisme.

Han har ført en vedvarende kamp mot den eneste teologiske retning av noen betydning som har oppstått innen den katolske kirke i de senere årtier: den latinamerikanske frigjøringssteologien. En av dens fremste representanter, fransiskaneren Leonardo Boff - for et par måneder siden utnevnt til æresdoktor ved universitetet i Lund - er bokstavelig talt blitt "eglet vekk" av Ratzinger og trettet ut av stadige trakasseringer, han har nylig fratrudd sin stilling og er trådt ut av fransiskanerordenen - ikke av kirken. Bare som legmann mener han å kunne få den arbeidsro han trenger for å videre-

føre det han mener er et livsviktig arbeid for kirken og menneskene i Latinamerika.

Jeg traff Leonardo Boff i Lund der han med sorg berettet at Ratzinger og han tidligere hadde vært nære venner, men at han, da han ba om å få treffe Ratzinger personlig i Roma, fikk til svar at kardinalens meninger stod å lese i de dokumenter Troskongregasjonen hadde publisert, og at han ikke hadde noe mer å si til sin tidligere kollega. "La maniera della Romana Curia."

Økumenisk tilstramming

En av Ratzingers siste bedrifter er et brev til biskopene om økumenikken. Til tross for rikelig med sitater fra konsilsdokumentene, representerer det en før-konsiliær og nærmest før-økumenisk holdning. Det hele handler om pavens primat: Ingen kirkelig enhet uten anerkjennelse av det. Evangeliets ord om "én hjord og én hyrde" overføres uten videre fra Kristus til paven. Alle kristne bør "i en ny omvendel-

Gunnel Vallquist: "Lojal opposisjon har alltid vært en adekvat måte å forholde seg på i den hellige kirke."

se til Herren bli i stand til å erkjenne fortsettelsen av Petri primat i hans etterfølger".

Men samtidig som Ratzingers brev sikter mot å stramme inn økumenikken, utgjør det et strategisk trekk i kampen mot lokalkirkenes medbestemmesrett. Her rekkes ikke konsilsdokumentene som sitatkilde; kardinalen henviser til et par av pave Johannes Paul IIs taler, der pavens autoritet betegnes som "ikke bare en global tjeneste som berører hver enkelt kirke 'utenfra', men som noe som allerede tilhører hver enkelt kirkes essens, 'innenfra'." Iblant er det lett å etterspore hvem som skriver pavens taler.

Lojal opposisjon

Stilt overfor alt dette, kan man lett bli bedrøvet, men man bør ikke la seg forskrekke. Det går ikke å tilbakeføre den katolske kristenhet til den form for lydighet som rådet mellom Det 1. og Det 2. Vatikan-konsil. Kirkefolket har i likhet med presteskapet forandret seg på en avgjørende måte: Man har lært seg å skille mellom det absolutte og det relative i kirken, og man har fått et historisk perspektiv som innebærer bevisstheten om at kirke og kirkesyn forandres i tidenes løp. Det finnes pavelige dekreter som aldri er trådt i kraft fordi de ikke svarte til virkeligheten. Dette gjelder i enda høyere grad for mindre autoriteters vedkommende.

Lojal opposisjon har alltid vært en adekvat måte å forholde seg på i den hellige kirke.

(Fra Svenska Dagbladet)

De har alt de trenger - med det er også alt de har

18 mennesker på ett rom. Eldre mennesker på 70-80 år på flatseng i et telt. Det er hverdagen for tusenvis av gamle, kvinner og barn. De kommer fra det som en gang var Jugoslavia. Nå er de innlosjert i 'leirer' i nabolandene. De fleste flyktingene har fått tak over hodet, klær, mat og penger. Men det er ikke deres tak, ikke deres klær eller deres egne tjente penger.

Mange av dem ble brutalt vekket midt på natten og jaget fra sine hjem, uten å få med seg annet enn de plaggene de rakk å rive med seg. Mange har mistet sine kjære - foreldre og ektefeller - og har kommet bort fra slekt og venner. Nå sitter de der, hjelpeløse. Fortiden er preget av vonde minner, dagene tomme og innholdsløse -

fremtiden er helt uviss. De lever i et slags vakuum - uten et eneste lite lyspunkt.

Kan vi overse disse menneskene og likevel kalle oss medmennesker? spør Det Norske Bibelselskap, som kan fortelle at disse flyktingene savner Ordet, det meningsfylte som gir trøst og nytt håp. De ønsker seg bibler! NYTT OM BIBELN

Om å eldes uten å bli gammel

"Kunsten å eldes uten å bli gammel" heter en bok av den kontemplative dominikanerinnen Agnès-Marie. I en alder av 85 år debuterer hun som forfatter etter et langt klosterliv - de siste 40 år på Lunden i Oslo. Når et kristenmenneske med en slik ekstraordinær bakgrunn går ut for å gi oss "verdensmennesker" del i sine religiøse erfaringer, bør vi høre godt etter.

På den annen siden faller det lett å komme på samme tanke som pater Brian McNeil, når han i et forord til boken antar at noen kunne synes at et slikt liv er så fjernt fra vår vanlige verden, at en kontemplativ nonne ikke kan ha noe å si til oss som strever med livets mange trivielle gjøremål, til oss som gjerne skulle ha tenkt mer på Gud og mer ivrig søkt å leve i Hans nærvær.

Sr. Agnès-Maries anliggende er i korthet dette: Til tross for alderens herjinger med vårt fysiske jeg, er det mulig å bevare sinnet ungt og friskt. Det fysiske forfall som uavvendelig hører alderdommen til, er prisen for reisen gjennom livet. Og den prisen er høy.

- Å være eldre betyr å være fattig i alt, berøvet for alt, avhengig av andre, uten krefter, kanskje. Å være gammel av år, betyr å være adskilt fra alle prosjekter og fremtidens perspektiv.

Og hva mer er:

- Høy alder kan betraktes som en uhelbredelig sykdom. Noe mer nedslående syn på alderdommen finnes knapt; at den er uten håp om helbredelse.

Disse alderens realiteter kan lett føre til ren håpløshet, men også til det motsatte:

- Ervervelse av den ekte og sanne frihet. Intet å ha, intet å være og dermed leve i Jesu bønn: "Far, i dine hender overgir jeg meg helt".

Sammen med en intens medlevelse i den Hellige Messe blir bønnen for Sr. Agnès-Marie de aller viktigste midler til å erverve den sinnets ungdom som er uavhengig av årenes antall. Derfor handler denne boken først og fremst om bønn. Den er nødvendig for å nå frem til den nærhet med Gud som er det unge sinns forutsetning. Her taler etter sakens natur en ubestridt autoritet, for det kontemplative klosterliv er jo først og sist et liv i bønn. Og her er det at vi ute i "verden" både blendes og overveldes av det innsyn vi får. Her er "listen lagt høyt", og det kan kanskje være at vi kristne middelmådigheter også blir en smule motløse.

- Å be, det er en fullstendig eksistensiell hengivelse til Jesus Kristus. Vi synger ofte "Herre, gi livets kveld ditt milde lys". Og dermed kunne si med Paulus: "Kristus er mitt liv og døden en vinning".

Og bønnens foryngende frukter er mange, og vår erkjennelse utvides:

- I høy alder forstår man at døden ikke er så langt unna, og kanskje hører man allerede dens første skritt, men alt er skritt mot livet, og et liv som aldri tar slutt ... Døden er livets inngang. Akseptere alderens skygge, svekkelse, nedgang, ensomhet. Finne i Kristus midlet til å forbli "ung" ... Alderdommen kommer fra Kristus og fører til Ham.

En kristen som slik daglig nærmer seg det evige liv, kan ikke sies å være gammel, for

- Det finnes en alderens hemmelighet til å være "ung" og nå en høy alder med et ungt sinn. Dette er mulig ved det levende håp Gud har utgydt i den kristnes hjerte. Et overveldende håp og en overbevisning, en uimotståelig visshet om at man er på vei mot livet, til den evige gleden og den evige ungdom. Det menneske som vokser i nåden, forynges uten stans og blir guddommelig ung i sitt hjerte.

For oss såkalt moderne mennesker er det mange ting som avsporer oss fra et mer fruktbart bønneliv. Vi løper stadig fortere, og etterhvert som farten øker, ser det ut til at vi blir stadig mindre klar over hva vi egentlig løper etter. "Vi har ikke tid", er omkvedet. Men tid og stillhet er forutsetninger for å søke Guds nærvær i bønn og betraktninger.

- Vi behøver tid for å skue Gud. Å ha tid er alderdommens privilegium... Den vellykkede alderdom er en lyttende, stillhetens tid, en tid til

Anglikansk flertall for kvinnelige prester

Den anglikanske kirke i Sør-Afrika vedtok på sin synode nylig at kvinner kan vigles til prest. 79% av de 211 synodedeltakerne var for forslaget; på synoden i 1989 var det ikke flertall for et slikt forslag. Blant dem som stemte for forslaget under årets synode, var biskop Desmond Tutu som bl. a. begrunnet sitt standpunkt slik: - Jeg kan ikke ha kjempet mot en urett som diskrimi-

nerer mennesker på grunn av rase og så akseptere en stor urett som diskriminerer mennesker på grunn av deres kjønn."

Også generalsynoden for den anglikanske kirke i Australia har med klart flertall vedtatt å stryke det avsnittet i kirkeloven som forbyr ordinasjon av kvinner. Synodens beslutning er bare midlertidig, da den ikke oppnådde trejerdedels flertall. I England har synoden i York stemt for å tillate

kvinnelige prester; den endelige avgjørelse for England faller i november.

I England er kvinner blitt viglet til diakoner siden 1987, og det finnes nå ca. 1.200 kvinnelige diakoner i landet. Lambeth-konferansen, den anglikanske kirkes øverste organ, overlot i august 1988 avgjørelsen om evt. ordinasjon av kvinner til de enkelte lands kirker. KIPA/ KAT. ORIENTERING

å utdype sine tanker, til å venne seg til ensomhet, til å venne seg til ørkenen som er så gunstig for bønn. Å bruke tiden til det aller vesentligste: Gud. Å forbli ung av sinn, krever en læretid, en anstrengelsens tid.

Hva med det vanskelige lidelsens problem som følger menneskelivet, og som neppe virker foryngende i noen forstand?

- Troen på det evige liv fjerner ikke selve lidelsen. Kristus selv gikk gjennom døds kampen og døde. Troen fritar oss ikke for noe som helst, men troen gir oss å kunne trenge gjennom det synlige for å forstå tingene på en dypere måte. Troen er en åpning til Guds virkelighet. Slik kan vi "være bønn", d.v.s. be uten ord. Gud vet uten videre hva vi trenger til... Gud hører ikke på stemmen, men på hjertet. Han ber i oss.

"Kunsten å bli gammel uten å eldes" er en bok full av kristen inn-sikt og visdom. Den er ikke like lett tilgjengelig hele veien, så den krever av og til at leseren anstrenger seg noe. Dessuten bør den, slik tilfellet er med bøker av denne type, leses i små porsjoner om gangen. Og med ettertanke. Noen vil kanskje oppfatte enkelte ting i boken som lettvintheter:

- Tenk ikke på alderen, snakk ikke om alderen.

- Det kommer ikke an på hvordan man har det, men hvordan man tar det.

Å la være å snakke om alderen, kan vel for de fleste eldre være en over-

kommelig prestasjon. Å la være å tenke på den, kan være mer problematisk, når alderens skrøpeligheter blir særdeles påtrengende. Det er nå engang ikke alle gitt å ha nok indre styrke til å beherske tankelivet så suverent.

Det ligger i dagen at et menneske som forfatteren, som, trofast mot et

ekte kall, har levd et langt liv i bønn og betraktning, i en total konsentrasjon om "det ene nødvendige", må ha utviklet et indre liv og en styrke som for de fleste av oss i "verden" er ukjent mark i eksistensiell forstand.

I begynnelsen av boken sier hun også:

- Med full overbevisning i troen, gjentar jeg for egen del Paulus' ord i Gal. 2, 20: "Jeg lever ikke lenger, men Kristus lever i meg".

Men likevel

- Et åpent aktivt liv, og et lukket eller kontemplativt liv er i virkeligheten likeverdige, og begge tjener Gud til ære.

"Kunsten å eldes uten å bli gammel" er et meget interessant menneskelig dokument. Det har et viktig budskap til oss alle, uansett alder, til berikelse av vårt kristenliv. Men i særlig grad er det en bok som påkaller oppmerksomhet fra oss eldre, som nå er befridd fra så mange timelige bekymringer og mas. Forfatteren har rett i at alderdommen også innebærer det privilegium det er å kunne ha anledning til et mer tilbaketrukket og reflekterende liv. Her har boken meget å lære oss. Selv om den i enkelte henseender kan synes over evne, er det tillatt å strekke seg - også i livets aften.

TA

Foto: Lunden kloster

Sr. Agnès-Marie, o.p.
Kunsten å eldes uten å bli gammel
Lunden Kloster

Enklere med musikk
"Ord er så problematiske. Det er mye enklere med musikk. Da skjønner folk hva jeg snakker om," sier Mari Boine Persen til Arbeiderbladet.

Sri Lankas biskoper advarer
I en erklæring sier Sri Lankas katolske biskoper at landet er på randen av katastrofe pga. av skyhøye priser som truer med å ruinere folk flest, og regjeringens mangel på respekt for menneskerettighetene. Kri-gen mellom regjeringen og de tamilske separatister fører ut i stadig dypere uføre; biskopene bønnfaller de ansvarlige parter om å arbeide for en "åndelig oppvåknen", det eneste som kan redde nasjonen.

CATHOLIC HERALD

Paven sterkt ut mot Sudans regime
I forbindelse med de sudanske biskopers "ad limina-besøk" i Roma nylig, kom pave Johannes Paul II med et kraftig angrep på regjeringen i Sudan: Gjennomføringen av islamsk lov i det stort sett kristne Sør-Sudan ødelegger selve grunnvullen i landet; vanlige borgerrettigheter erspekteres ikke lenger. Han anklaget også regjeringen for "diskriminering når det gjelder utdanneelse og for utvisning av misjonærer".

CATHOLIC HERALD

18 Olav Rune Bastrup: Historien om et nytt orgel

10. oktober ble et nytt, praktfullt orgel vigslet i St. Elisabethhjemmets kapell. Det nye orgelet har 10 stemmer, dvs. et mindre instrument vel tilpasset rommets beskjedne dimensjoner. Orglet er intonert og disponert med særlig henblikk på dets funksjon i katolsk liturgi og til officiet. Det er i første rekke et liturgisk instrument, men likefullt kan man spille det meste av orgellitteraturen på det.

Orglet er bygget av landets ledende orgelbygger, Jan Ryde i Fredrikstad. Han er kjent for å holde en kompromissløs linje med hensyn til kvalitet. Som intonatør har han en sjelden evne til å gi de enkelte stemmer særpreget og karakter. Det nye orglet har en mild, tilbakeholdt klang som samtidig er syngende og åpen. Samtidig er det mulig å oppnå stor nok klanglig bredde til å oppføre musikk fra et vidt spekter av orgellitteraturen. Inspirasjonsgrunnlaget har vært det nord-italienske barokkorgel. Håndverksmessig preges orglet av utsøkt finesse ned til minste detalj, det er utført i førsteklasses eik med utskåret bladverk i fasaden. Instrumentet utgjør en organisk helhet hvor alle detaljer er møysommelig komponert sammen for å skape et høyverdig kunsthåndverk. Her finnes ingen lett-vinte løsninger som kniper inn på prisen i første omgang, men som fører til ergrelser og merkostnader i neste.

St. Elisabethhjemmets orgel er uten sammenligning det beste av samtlige orgler i den katolske kirke i Norge. At man bevisst har søkt å tilrettelegge instrumentet for sin spesielle funksjon i katolsk liturgi, bidrar til dette. Det finnes altfor mange eksempler på at man har investert i dyre orgler uten at man har gjort seg klare tanker om hva man trenger det til. Resultatet er i mange tilfeller nedslående.

Prisen kan synes avskrekkende: i underkant av kr. 800 000. Det er ikke mye mer enn hva man må betale for et

orgel av vesentlig dårligere kvalitet. I tillegg kan Elisabethsøstrene med jevnt vedlikehold forvente å ha glede av sitt nye instrument i århundrer, mot for et orgel som koster 100 000 mindre, kanskje bare 20–30 år. Med orgler forholder det seg nemlig som vin: Er produktet i utgangspunktet av god kvalitet, vil det bli bedre og bedre for hvert år som går. Det bør heller ikke glemmes at et orgel ikke er et fabrikkprodukt, men et selvstendig kunsthåndverk bygget for det rom det skal stå i, og som består av tusenvis av manuelt tilvirkede deler.

For å sikre optimale betingelser for orglet, var det nødvendig å gjøre visse inngrep i kapellets akustikk. Rommets form og bruk av heldekningstepper bød på problemer. Teppene absorberer og

forvrenger klang og kan dessuten føre til problemer for allergikere. I stedet ble det lagt eikeparkett, som foruten å være penere, også har vesentlig bedre resonerende egenskaper. For å balansere klangspekteret i rommet, er det montert lydempende plater i sjikt av rommet som gav for mye ressonans. For at orglet skulle gli best mulig inn, har rommet blitt omdisponert slik at alter og orgel nå danner lengdeakse. Tidligere var alteret plassert mot langveggen, mens det nå står foran det store dalleglassvinduet i øst.

Det er grunn til å gratulere Elisabethsøstrene med et nytt, praktfullt orgel som ikke bare vil være til ørens fryd, men som også har bidratt til en positiv opprustning av kirkerommet.

Det nye orgelet i St. Elisabethsøstrenes kapell på Nordstrand ved Oslo – innviet den 12. oktober, samme dag som søstrene feiret ordenens 150-årsjubileum.

Honnørpris for kirkelig kunst

Salmedikteren Svein Ellingsen, komponisten Egil Hovland og leder for Kirkelig Kulturverksted, Erik Hillestad, har fått Fritt Ords honnørpris for nyskapende virksomhet innen kirkelig kunst. Prisen gis til mennesker innen alle kulturfelter og har tidligere gått til bl.a. Lars Roar Langslet, Anne-Lisa Amadou og Thomas Thiis Evenesen. Det er første gang prisen, som er på 50.000 kr., går til folk som arbeider med kirkelig kunst.

VÅRT LAND

Om kirkens bidrag til den offentlige debatt

Det er en slags stormannsgalskap i dette at når vi tar opp spørsmålet om kirkens bidrag til den offentlige debatt, da tenker vi straks på hva kirken kan si." Uttalelsen kom fra etikkprofessor ved Det teologiske fakultet, Svein Aage Christoffersen, i et foredrag ved Presteforeningens generalforsamling.

"Kirken skal fortelle, belære, instruere verden, samfunnet, myndighetene og fra tid til annen Vårherre. Men kirken burde også kunne lytte. Forlanger vi at andre skal høre på oss, må vi også være villige til å høre på dem. Dessuten burde kirken være det sted der noen har mot til å si: Jeg vet ikke. Også det vil være et viktig bidrag til den offentlige debatt," sa Christoffersen, ifølge Vårt Land.

19

Olivier Messiaen begravet til Gregori- ansk sang

– et apropos til tidligere
artikkel om Messiaen i St.
Olav.

Olivier Messiaen bestemte før han døde at han ville ha utelukkende gregoriansk sang både ved sin begravelse og sin rekviemmesse. Da Messiaen døde, ringte hans kone, den kjente pianisten Yvonne Loriod, til presidenten i Choeur Grégorien de Paris og bad ham ta seg av alt med liturgisk musikk.

4. mai ble Messiaen stedt til hvile oppe ved Grenoble. 40 personer var tilstede, og fire prester celebrerte messen, den ene en tidligere jøde som har konvertert gjennom sin kontakt med Mes-

siaen. Paris-korets leder tok med årets studenter – en fra Estland, to fra Litauen, en fra Tsjekkoslovakia, en fra Korea og en fra Colombia – og tre franske veteraner fra koret. Louis-Marie Vigne forteller at da de bar kisten ut, sang de "In Paradisum", og en face døren stod et stort kors der gressbakken, som er kirkegården, skrånnet ned mot en innsjø som flatet seg ut bak korset. "Jeg glemmer det aldri", sier han.

Rekviemmessen ble holdt i Trinitékirken 14. mai. Kardinal Lustiger celebrerte, hele Paris-koret sang, og det nye "orgelfantomet" i Frankrike – Olivier Latry, ansatt i Notre Dame – spilte to utdrag fra Messiaens himmelfartmusikk som preludium.

Oliver Messiaen, som i to mandsaldrer omtrent har vært organist i Trinité, inviterte den siste tiden han var aktiv, Paris-koret til å delta når han spilte ved

messen. De framførte også sammen den gregorianske Johannes-pasjonen i Trinité påsken 1989. Da han skulle improvisere til "Habit habit in tabernaculum tunom" – kom det ingenting fra orgelet. "Hvorfor?" spurte Vigne Messiaen etterpå. "Etter dette er det ikke mer å si!" sa Messiaen. Vårt århundres musikkigant hadde ikke mer å si! Han mente at en enstemt melodi fra 1000 år tilbake stod over ham og hans musikk!

Messiaens enke gav en sjekk til Paris-koret etter begravelsen som var såpass "tung" at summen er hemmelig. Men pengene skal gå til Paris-korets turné i Libanon i tiden rundt Allehelgensdag og Allesjeldersdag. Programmet er meget interessant og viser for en norsk leser hvor lite vi vet om de kristne i Libanon og Midt-Østen.

Sognepresten i Trinité fortalte at kirken anser Messiaen for å ha vært en mysteriker. DGS

LESERBREV

Abort og deskriptiv moral

I lederen i St. Olav nr. 3/92 har flere oppfattet en tvetydighet hos redaktøren i forhold til kirkens abortsyn, noe som fikk redaktøren av Broen til å presisere kirkens syn. Tre leserinnlegg gav pastor Claes Tande skikkelig juling for det i neste nr. av St. Olav.

Dagfinn Skre, som gjør seg til talsmann for situasjonsetikk, feller seg selv, så ham vil jeg ikke kommentere. Men de to kvinnene som skriver, går inn for deskriptiv moral. Den ene sitter i styret for det internasjonale katolske kvinneforbundet, og den andre er formann i vårt katolske kvinneforbund her i landet. De gjør seg på en måte til tals-

menn for alle norske kvinner, EX CATEDRA, i og med at de opplyser om sitt forhold til kvinneorganisasjonene. Men, jeg vil gjerne understreke at de taler ikke for alle katolske kvinner her i landet.

En abort er et opprør mot naturetten, mot skaperverket og mot Gud. Det må vi alle erkjenne. En kan ikke svekke alvoret i den situasjonen ved å hevde at kirken må gjøre sitt syn "snillere". Når vi bryter kirkens livslover, skulle da kirken endre disse lovene så vårt brudd ikke lenger var et brudd? Hva ville skje i et land om styresmakten innførte prinsippet om deskriptiv moral i kriminallovgivningen?

Ofta ser en foreldre som er imot samboerforhold, endre syn så snart et av barna flytter inn i et samboerfor-

hold. Foreldre er imot abort, helt til datteren blir med barn midt i utdannelsesprosessen. Da blir de for. Livet skal ikke lenger tilpasses moralen, moralen skal tilpasses oss og slik vi vil leve. Deskriptiv moral får oftere og oftere gjennomslag. Egentlig er alle tre leserbrevne som "juler opp" redaktør Tande og hans presisering av kirkens syn, talerør for deskriptiv moral, og jeg oppfordrer forfatterne til å tenke gjennom dette faktum. Jeg vil også anbefale dem og andre å lese et lite hefte forfattet av de nordiske biskoper i 1971: "Abort og kristent ansvar". Sognepresten kan skaffe det.

Dette er en leerspalte, så det er dessverre ikke plass til mer enn en "harralabb" om denne vidtrekkende saken. Dordi Glærum Skuggevik

Katolsk jubileumsmesse i Stavanger Domkirke

Menighetsrådet i Stavanger er godt på vei med forberedelsen til 150-års jubileet neste år for den katolske kirkes tilbakevenden til Norge. Og blant de ting som kommer til å stå på programmet for markeringen, er katolsk messe i byens gamle middelalderdomkirke. Leser vi i St. Svithun menighets utmerkede lille informasjonsblad.

Færre kirkegjengere i Nederland

Tallet på trofaste kirkegjengere synker i Nederland. Ifølge statistikken var 64,4% av landets 4,2 millioner katolikker regelmessige kirkegjengere i 1965 - for 1990 var tallet 14%. I samme tidsrom ble antall prester halvert, og antall katolske sogn er redusert med 63 til 1.754. Tallet på legfolk i kirkelig arbeid er steget sterkt de siste tiår: I bispedømmet Breda var det i 1975 kun 8 pastoralarbeidere, i dag er det 93.

CHRIST IN DER GEGENWART

Ti ikke om slavehandelen!

I et hyrdebrev i anledning 500-årsmarkeringen av Columbus' 'oppdagelse' av Amerika minner de nederlandske biskoper om kristne folkeslags medskyldighet i slavehandelen. Biskopene appellerer til den nederlandske nasjon om ikke å tie om de ugjerninger som tidligere generasjoner har begått mot folkene i Latin- og Mellom-Amerika. CHRIST IN DER GEGENWART

20

LESERBREV

Mer om abort

Dagfinn Skre, Aimée Wedset og Rønnaug Andresen går i hvert sitt lesebrev i St. Olav 9/92 i rette med mine to tidligere lesebrev om abort. Noe fyldestgjørende svar kan ikke dette bli, kun noen spredte betraktninger.

Å ta liv – et minste onde? Det som gjør det vanskelig å finne et felles grunnlag for en diskusjon med Skre, er at det ser ut som om han står for en helt relativistisk etikk – det skal i alt være situasjonen som avgjør etiske veivalg. Slik ren situasjonsetikk er farlig: det er en etikk – hvis man løper linen ut – som er villig til å sette grunnleggende verdier til side hvis "situasjonen" tilsier det. Skre tar opp spørsmål som krig og dødsstraff. Han har naturligvis rett i at det må være sammenheng i kirkens lære om livets hellighet, uansett på hvilken arena det står på spill, under krig eller ved abort. De samme grunnprinsipper som må gjelde. Men kirken står ikke for renspektet situasjonsetikk hva gjelder krig. Problemet har snarere vært at kirken periodevis ikke har etterlevet sin lære om "den rettferdige krig" (f.eks. førte Kirkestaten selv kriger som langt fra kunne begrunnes ut fra denne lære), og for det andre at den moderne tid med sine atomvåpen har tilført et nytt aspekt som læren om "den rettferdige krig" ikke var dimensjonert for.

Guds nåde: På tre språk blir vi minnet om at Gud er kjærlig og nådig (merciful, Deus caritatis). Det kan se ut som om vi har fått inn et nytt nådebegrep: At Gud tilgir nærmest før handlingen er begått; at de dramatiske og tragiske omstendigheter gjør at Gud ser bort fra det alvorlige i handlingen: "Det kan da ikke være så farlig". Dette nådebegrepet er fremmed for katolsk tro. Derimot er det slik at Gud er beredt til å tilgi den angrende synder, dvs. den som frivillig har begått noe han/hun vet er

galt (en synd), og som etterpå angrer det oppriktig. Guds tilgivelse foregår ikke slik at han opphever rett og galt. Når Gud tilgir, sier Han: "Gå bort og synd ikke mer". Han sier ikke: "Det du gjorde, var ingen synd". Altså er det ingen motsetning mellom å holde på at abort er en alvorlig synd, og samtidig håpe på Guds tilgivende nåde.

Vrengebilde: Ellers synes jeg at det gåes langt i å tegne et vrengebilde ikke bare av det jeg har skrevet, men om Kirkens omsorg rundt abort generelt. Jeg forsøkte å fatte meg i korthet og avgrenset til enkeltheter som hadde stått i St. Olav. Hadde jeg skrevet for et publikum som stod kirken fjernere, ville jeg spandert mere plass på å avskjære slike forvrengninger. Men selv om jeg skrev kort, var det ikke så uklart at det ga grunnlag for de kraftsalver som særlig Wedset presenterer.

Fader Claes Tande

Kommentar til Dordi Glaerum Skuggeviks artikkel: Den nye erkebiskopen i Vilnius ...

Artikkelen (St. Olav 9/1992) i seg selv er interessant: Det er bra å tenke over og følge utviklingen av Kirken bak jernteppet nå når dette siste er fjernet.

Det jeg reagerer på, er selvfølgelig uttalelser som:

– Fra å skulle gjete "de gale hollendere" (ikke hans ord!) ...

– Vi kjenner alle til situasjonen i Holland De ble satt til å ordne opp i ...

– i Holland lider teologien av forurenning. Mange går med sigar i kirken i Holland.

– Det dreier seg om "human rights" i dag – om menneskerettigheter. Det dreier seg ikke lenger om Kristus ...

– den er sosialt engasjert, men troen mangler ...

– hvilken virkelighet erkebiskop Backis er kommet hjem til fra de sigarrøykende i Holland ...

Men dette er jo klinkeklare nonsens, vrøvl!!!

Etter å ha virket for kirken i Norge i ca. 50 år, har undertegnede i vel 10 år bodd igjen i Nederland. Jeg skulle da hatt mulighet til å følge litt med her, og kan bare si at jeg har stor respekt for hva der gjøres i kirken i menigheter, både av prester, ordensfolk og hundrevis av legfolk.

Heller ikke skal man glemme KRO, den Katolske Radio- og TV-sender. Programheftet for de religiøse programmer (på 40 sider!) sender jeg med, så man ved selvsyn kan se hva der i 1991/1992 har vært sendt:

Utenom en eukaristifeiring på radio hver søndag, har der vært 40 søndager med eukaristifeiring på fjernsyn, mens det i samarbeid med det belgiske fjernsyn på de øvrige søndager kunne følges messen sendt fra Belgia.

Videre ble det holdt 6 ganger i hver uke bibellesning fulgt av en betraktning. Dessuten kan man abonnere på disse betraktninger. Hvor mange bibel- og andre kurs der organiseres i de forskjellige menigheter, har jeg ikke tall på.

Hvorfor alt dette strev når troen mangler? ?

Og det ikke lenger dreier seg om Kristus??

Vi alle vet ....??

Jeg er sjokkert, ikke minst fordi slikt kommer fra kirken i Norge, hvor så mange nederlandske prester og søstre har gitt (og gir) sine beste krefter. Tall har jeg ikke på dem, men tenk på fransiskanere, marister og sekularprester. Borromeussøstre fra Maastricht, Antoniusøstre fra Asten og de mange nederlandske unge som trådte inn i den "norske" søsterkongregasjon av den hl. Frans Xaver. Lærer dessuten ikke Kristus oss at vi ikke har lov til å dømme,

I arbeidet med døende. . .

"Gi deg selv og dine barn anledning til å sitte ned i en venns begravelse. Spør deg selv og dem etterpå om ikke det finnes andre verdier enn det som er skapt av mennesker," skrev overlege Stein Husebø i en kronikk i Aftenposten for en tid siden. Og noterte videre at "i arbeidet med døende er det umulig ikke å se det guddommelige hos mennesker og i menneskelige fellesskap. Det er vanskelig å være nær døden uten å bli opptatt av religiøse spørsmål".

Ny giv for katekese og ungdomsarbeid
Barne- og ungdomsarbeid var hovedpost på programmet da Pastoralrådet (PRO) i Oslo Katolske Bispedømme (OKB) var samlet til møte på Mariaholm Skolesenter 24.-25. oktober. Et høringsnotat om saken, sendt til menigheter og organisasjoner, hadde vist at det trengs både krafttak og nytenkning for å nå det overordnede mål om "å skape en katolsk fremtid for våre barn", og at det stort sett var oppslutning om tanken om et nærmere samarbeid mel-

lom Kateketisk Senter (KS) og Unge Norske Katolikkens Forbund (UNKF).

PRO-møtet gikk inn for slikt samarbeid, bl.a. i form av kontorfellesskap for bedre utnyttelse av ressurser, men også ved å styrke bemanningen generelt. Samtidig ble det understreket at katekese og barne- og ungdomsarbeid først og fremst er et menighetssansvar der foreldre, kateketer og ungdomsledere må samarbeide. I vedtak fra møtet heter det også at det snarest bør tilsettes en heltids ungdomsprest i OKB, noe man har savnet i flere år.

at dommen hører Herren til?

Følgene av feilinformasjon viskes ikke så lett ut igjen. For å ta et eksempel: For ikke lenge siden ble den nye (hollenske) katekisme nevnt i St. Olav, og straks føyet man til: den "omstridte" katekisme. Den ble meget omstridt i Italia, det måtte lages et tilleggshefte, osv. Det vet alle! Men det man i Norge ikke synes å vite, er at L'Osservatore Romano har måttet tilbakekalle

beskyldningene.

Oversettelsen i Italia bygget på den franske oversettelsen som var noe uklar. Resultatet ble skjevheter som ikke stod i originalteksten. I Nederland var man meget glad for at dette budskapet nådde vår store, avholdte kardinal Alfrink før han døde.

Det man sannsynligvis heller ikke vet i Norge, er at det i 1985 ved Pavens besøk i Nederland skjedde noe

oppsiktsvekkende. Paven vek fullstendig av fra sitt program for å besøke kardinal Alfrink i hans hjem, selv om de allerede hadde hilst på hverandre ved en sammenkomst. Dette ble oppfattet her som en æresoppreisning paven ville gi ham.

Søster Rita/JM van Balen PS. Kom på besøk til Holland, og forsøm ikke å gå i kirken! Velkommen!

150-års jubileet for Den katolske kirkes tilbakevenden i 1843

I 1993 vil det være 150 år siden Den katolske kirke ble etablert på ny i Norge etter reformasjonen. Tillatelsen ble gitt ved kongelig resolusjon av 6. mars 1843, og den første messen ble holdt palmesøndag 9. april samme år.

Jubileet har to innfallsvinkler: For det første vil det være en markering av de forløpne 150 år. Dermed vil vi knytte forbindelsen bakover til Kirkens første århundrer i landet og se kontinuiteten, og ved dette også søke å få frem landets felles kulturarv.

Feiringen vil til dels skje lokalt i menighetene og dels ved felles arrangementer. Så langt ser planene slik ut:

1. Hver menighet åpner jubileet under messen første søndag etter påske, som i 1993 faller på 18. april. Et eget liturgiutvalg vil utarbeide tilpasninger i liturgien. Menighetene oppfordres til å markere dagen i tillegg til messen.

2. I mai blir det felles markering for bispedømmet. Fredag 7. mai om kvelden vil det være et arrangement i Oslo Rådhus, og den følgende lørdag messe kl 13.00 i Oslo Domkirke (Vår Frelsers kirke), som for anledningen er utlånt av Domkirkens menighet. Det vil bli sendt

lister til menighetene for påmelding, av plasshensyn kun et begrenset antall fra hver menighet.

3. I Trondheim i dagene omkring Olsok (fra og med torsdag 29. til og med sønag 1. aug.) blir det en felles feiring for kirkedistriktene i Norge med bl.a. messe i Nidarosdomen, som også er lånt ut av menigheten. Det er Trondheim stift som arrangerer disse dagene.

4. Det blir arrangert en ungdomsfestival i nærheten av Stiklestad fra lørdag 24. juli til torsdag 29. juli, beregnet for ungdom fra 14 år og oppover, og med mulighet for unge familier til å delta. Festivalen avsluttes med deltakelse i messen i Nidarosdomen, se over. Dette arrangementet er det UNKF som står for.

5. Det planlegges to pilgrimsreiser: en til Lourdes i slutten av mai og en til Roma første uke i oktober; begge varer en uke.

Lourdes. Avreise 22. eller 23. mai. Pris (veiledende) for reise og hotell med full kost per person på dobbeltrom ca kr 5 700. Tillegg for enkeltrom ca kr 300.

Roma. Forventet avreise 4. okt. Pris (veiledende) for reise og hotell inklusive frokost per person på dobbeltrom ca kr 6 250. Tillegg for enkeltrom ca kr 1 600.

Av hensyn til det videre arbeidet er det av betydning at vi allerede i høst

kan ha en rimelig oversikt over hvor mange som er interessert i å være med. Vi ber derfor om at de som regner med å ville delta, sender beskjed til bispedømmet innen 15. nov. Meldingen sendes Oslo Katolske Bispedømme, Akersveien 5, 0177 Oslo. Vennligst merk konvolutten "Pilgrimsreise".

6. Det arbeides med å lage en utstilling som lett kan gå på rundgang mellom menighetene, og som kan få plass i en vanlig menighetssal. Utstillingen vil bl.a. ta sikte på å få belyst søstrenes virke med sykehus og skoler. Det er forutsatt at menighetene om mulig supplerer utstillingen med eget materiale: billedstoff som viser menighetens fremvekst og aktiviteter, kirkelige klær og utstyr m.m.

7. Menighetene oppfordres til å bruke jubileumsåret til markeringer som kan knytte båndene tilbake til Kirkens tidligere tradisjoner og steder i landet. Vi vil særlig påpeke mulighetene som ligger i feiring av gamle norske helgendager med messe, eventuelt foredrag og annet, og/eller at man bruker kirker og steder som har vært sentrale i Midtaldrene. Det er ønskelig at dette, så langt som mulig, skjer i en økumenisk ånd, og at det bringer oss sammen omkring vår felles kulturarv.

For Hovedkomitéen
Ulrik Sverdrup-Thygeson

At alle fanger, deres familier og fengselspersonalet må gi plass for Gud i sitt liv.

At kristne menigheter i Sørøst-Asia og Oceania må lykkes i sin felles innsats for evangeliet.

22 Liturgisk kalender

November

7. Lørdag. Jomfru Marias lørdagsmesse.
Fil 4, 10-19. Luk 16, 9-15.
(Norske Tidebønner-uke 4)
8. 32. SØNDAG I KIRKEÅRET.
2. Makk 7, 1-2. 9-14. 2. Tess 2, 16-3, 5.
Luk 20, 27-38.
9. Mandag. Laterankirkens vigselfest.
Esek 47, 1-2. 8-9. 12. Kor 3, 9-11. 16-17.
Joh 2, 13-22.
10. Tirsdag. Leo den store, pave og kirkelærer.
Tit 2, 1-8. 11-14. Luk 17, 7-10.
11. Onsdag. Martin av Tours, biskop.
Tit 3, 1-7. Luk 17, 11-19.
12. Torsdag. Josafat, biskop og martyr.
Filem 7-20. Luk 17, 20-25.
13. Fredag. 2. Joh 4-9. Luk 17, 26-37.
14. Lørdag. Jomfru Marias lørdagsmesse.
3. Joh 5-8. Luk 18, 1-8.
15. 33. SØNDAG I KIRKEÅRET:
Mal 3, 19-20. 2. Tess 3, 7-12. Luk 21, 5-19.
16. Mandag. Margrete av Skottland el. Gjertrud, jomfru.
Ap 1, 1-4. Luk 18, 35-43.
17. Tirsdag. Elisabeth av Ungarn.
Ap 3, 1-6. 14-22. Luk 19, 1-10.
18. Onsdag. Vigselfesten for apostlene Peters og Pauls basilikaer i Roma.
Ap 4, 1-11. Luk 19, 11-28.
19. Torsdag. Ap 5, 1-10. Luk 19, 41-44.
20. Fredag. Ap 10, 8-11. Luk 19, 45-48.
21. Lørdag. Marias fremstilling i tempel.
Ap 11, 4-12. Luk 20, 27-40.
(Norske Tidebønner -uke 2).
22. 34. SØNDAG I KIRKEÅRET:
KRISTI KONGEFEST.
2. Sam. 5, 1-3. 2. Kol 1, 12-20. Luk 23, 35-43.
23. Mandag: Klemens 1, pave og martyr.

- Kolumban, abbed.
Ap 14, 1-3. 4-5. Luk 21, 1-4.
24. Tirsdag. Andreas Dung-Lac og lidelsesfeller, martyrer.
Ap 14, 14-19. Luk 21, 5-11.
25. Onsdag. Ap 15, 1-4. Luk 21, 12-19.
26. Torsdag. Ap 18, 1-2. 21-23. Luk 21, 20-28.
27. Fredag. Ap 20, 1-4. 11-21, 2. Luk 21, 29-33.
28. Lørdag. Jomfru Marias lørdagsmesse.
Ap 22, 1-7. Luk 21, 34-36.
(Norske Tidebønner -uke 1)
29. 1. UKE I ADVENT.
30. Mandag. Andreas, apostel.
29. FØRSTE SØNDAG I

ADVENT

- Jes 2,1-5, Rom 13,11-14.
Matt 24,37-44
30. Mandag. Andreas, apostel.
Rom 10,9-18. Matt 4,18-22.

Desember

1. Tirsdag. Jes 11,1-10.
Luk 10,21-24.
2. Onsdag. Jes 25,5-10.
Matt 15,29-37.
3. Torsdag. Frans Xaver, prest.
Jes 26,1-6. Matt 7,21.24-27.
4. Fredag. Johannes av Damaskus, prest og kirkelærer.
Jes 29,17-24. Matt 9,27-31.
5. Lørdag. Jes 30,19-21.
Matt 9,35-10,1.6-8.
(Norske Tidebønner - uke 2)
6. ANNEN SØNDAG I ADVENT
Jes 11,1-10. Rom 15,4-9.
Matt 3,1-12.
7. Mandag. Ambrosius, biskop og kirkelærer. Jes 35,1-10.
Luk 5,17-26.
8. Tirsdag. Jomfru Marias uplettede unnfangelse. 1 Mos 3,9-15.20.
Ef 1,3-6.11-12. Luk 1.26-3,8.
9. Onsdag. Jes 40,25-31.
Matt 11,28-30.

Kirkens morallære og kvinners erfaringer

Kirkens morallære og etikk - er kvinners erfaringer etisk relevante? Det var emnet for Norges Katolske Kvinneforbunds (NKKF) åpne møte i Dominikanernes foredragssal i Oslo den 2. oktober, i forbindelse med Forbundets årlige rådsmøte. Med utgangspunkt i den meget omtalte saken fra tidligere i år om den 14-årige voldtatte piken og abortdebatten den førte til, fikk Knut W. Ruyter, forsker ved Institutt for medisinsk etikk, de rundt 50 fremmøtte med på en til tider både opphetet og følelsesladet meningsutveksling. Ikke minst fordi det blant de fremmøtte også fantes kvinner som hadde vært utsatt for incest og misbruk, og som kunne fortelle om de dype spor slikt setter. Debatten fikk til tider en del slagside; samtidig var det jo nettopp kvinners erfaringer det skulle fokuseres på, og de spenner fra A til Å.

Under samtalen ble bl.a. kirkerettens ord om at provosert abort under enhver omstendighet er en alvorlig synd som kvalifiserer til ekskommunisering, holdt opp mot det mindre strenge syn den samme rett opererer med når det gjelder krigshandlinger: Her gjelder graderinger som, under visse forhold, gjør det å ta liv i krig mindre alvorlig i kirkerettslig henseende enn f.eks. en provosert abort etter voldtekt. Et tankekors?

Møtet munnet ut i klare signaler til NKKF om å ta opp på bred front de områder der kvinnene, ut fra sine spesielle erfaringer, mener de har noe å bidra med i diskusjonen om kirkens liv og lære. Og her dreier det seg om mer enn etikk og moral, for hva med kvinnene og kirkens prekestol?

En kommentar fra en medsøster før møttestart: "Her er det mest interessante hvem som ikke er her!" Det var få menn, hvorav én prest, til stede.

Neste nummer utgis 8. desember. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Olav Egil Aune

Albert Raulin o.p.

Hanne Berentzen

Gunnel Vallquist

Liv Greni

Brian McNeil c.r.v.

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo
Telefon: (02) 20 72 48
Fax: (02) 36 02 63

Pater Ivens:
KATOLSKE PREKENER
ib. kr. 140,-

Pater K. A. Pollestad:
HUMØRPERLER
ib. kr. 198,-

P. Mayle:
ET ÅR I PROVENCE, hf. kr. 188,-

G. Falcone:
COSA NOSTRA, hf. kr. 148,-

S. Undset:
FRED PÅ JORDEN, ib. kr. 258,-

THE CHRISTIAN FAITH,
Doctrinal Documents of the Catholic
Church, hf. kr. 295,-

ANCIENT CHRISTIAN FATHERS,
ib. kr. 229,-

Nå kommer:
ADVENTSKALENDERE;
JULEKRYBBER FRA MANGE LAND;
JULEKORT; MUSIKK; RØKELSE
m.m.

Vi sender over hele landet.

ÅPNINGSTIDER:

Mand.-fred. 9.30-17.00

Torsd. 9.30-17.30

Lørd. 9.30-13.30

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

**TRENGER
DU TRYKKSAKER?**

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 - 30 84 53

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 - SERVICE (02) 66 58 60 - 66 58 61

CARITAS | NORGE

DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3, Tlf.: (02) 69 30 15/60 43 51

Gavekonti:

Postgiro: 0814 5 00 40 64 - Bank: 7041.05.13976

Blikk
på tiden

Selvfølgelig var Jesus neger!

Jeg visste det.

Likevel var det rart.

Rart å se det i virkeligheten.

At Jesus var afrikaner. Kølände svart.

Og alle de tolv disiplene. Afrikanere hele gjengen.

Det er rart å sitte der og være blek og hvit når Jesus står kølände svart bak alteret og sier "This is my body" med afrikansk aksent, etter at disiplene har sunget "Hosianne" til rytmen av afrikanske trommer. Alle sammen negre, både de som er skåret i tre i alteret fra skjærtorsdag første gang for lenge siden, og de som deler alterbrødet levende rundt meg nå.

Maria er også neger. Selvfølgelig. Både hun og barnet. Selvfølgelig, når Jesus er neger.

Men det er ikke sånn alle steder. Alterduken speiler ikke Afri-

kas sol i varme farver alle steder. Hos de fransiskanske søstrene i Cheshire Home i Lusaka er det slik. Men ikke i katedralen i Harara, en times flyreise unna. Der var Jesus hvit og blek da jeg kom til høymesse siste søndag i september. Hvit og blek, og snakket med lav, sprø stemme så det var vanskelig å høre. De svarte disiplene rundt meg brukte ikke trommer når de sang, de sang ikke flerstemt på shona, men svakt og famlende enstemt på engelsk. Sangen var like blek som huden min, det var bare svart hud og krusete hår i benkene rundt meg som minnet meg om at jeg var i Afrika, tross alt.

Sånn var det ikke dagen før i katedralen i Harare. Da var det bryllup. Da sang det afrikanske kirkekoret på shona den gladeste jubelsang jeg har hørt. Rytmask, mangestemt, med jubelrop bortimot det hysteriske, men ikke over grensen for det som er vakkert.

"La de små barn komme til meg," sa Jesus på bemba, og prekte til 33 sjokoladeunger på barnehjemmet. Jeg skjønte ikke et ord, men jeg så at han ga dem evangeliet på deres eget språk. Det var glede i rommet og liv i prekenen. To gutter slo på trom-

me, et par små jenter sang fore, de andre stemte i. Flerstemt, rytmisk - og selvfølgelig kunne de alt utenat. Jeg så ingen sangtekster på bemba. Det var som om disse sangene var for levende til å komme på tørt papir.

"I afrikansk tradisjon lærer vi at vi skal lytte til de eldre. Det er noe av det samme evangeliet vil si oss i dag," sa Jesus en morgen i kapellet til søstrene i Cheshire Home.

Da gikk mine tanker til Norge og Hellig Olav. Her i Lusaka sto Jesus bak alteret og var neger og snakket om afrikansk tradisjon. Sånn må det ha vært den gang Gud ble viking. Det var sånn vikingene kunne ta imot evangeliet.

Sånn er det med oss i dag. Når Jesus lærer oss evangeliet i lys av norsk tradisjon. Når vi får det på vårt språk, i Norge 1992.

Selvfølgelig er Jesus neger. Like selvfølgelig som han er norsk. Jeg hadde bare ikke husket det før jeg så alle de svarte disiplene.

Kristins søster